

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

DATOVÉ SCHRÁNKY – EFEKTIVITA A VYUŽITÍ

Autor práce: Iva Janoušková

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: kombinovaná

Vedoucí práce: RNDr. Růžena Ferebauerová

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Iva Janoušková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Datové schránky – efektivita a využití

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Data Boxes – Efficiency and Utilization

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): RNDr. Růžena Ferebauerová

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben 2019

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem je zhodnocení systému datových schránek v ČR, především z pohledu jednotlivých skupin jejich uživatelů.

Vedlejším cílem je rozebrání problémů spojených s datovými schránkami a jejich řešení.

Student: Iva Janoušková	23. 4. 2019 datum	<i>Janoušková</i> podpis
Vedoucí práce: RNDr. Růžena Ferebauerová	11. 5. 19 datum	<i>Ferebauerová</i> podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	13. 5. 19 datum	<i>R. Svatoš</i> podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	13. 5. 19 datum	<i>Ferebauerová</i> podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jirí Dušek, Ph.D.	13. 5. 2019 datum	<i>J. Dušek</i> podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

Janas Lars!

.....

Děkuji vedoucí bakalářské práce RNDr. Růženě Ferebauerové za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce a především za její profesionální přístup s lidskou tváří.

ABSTRAKT

JANOUSHKOVÁ, I. *Datové schránky – efektivita a využití : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 59 s. Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Růžena Ferebauerová

Klíčová slova: datová schránka, efektivita, využití, 10 let, problematika, vývoj

Práce se zabývá fenoménem datových schránek, českého národního, státem řízeného a garantovaného nástroje pro elektronickou komunikaci zejména mezi úřady státní správy (orgány veřejné moci) na straně jedné a právníky nebo fyzickými osobami na straně druhé, nebo ke komunikaci orgánů veřejné moci, či právníků a fyzických osob mezi sebou.

V roce 2019 oslavil projekt desetileté výročí od spuštění datových schránek. Hodnocení efektivity projektu a využití datových schránek tak bylo možné zpracovat v dostatečně dlouhém časovém období.

Práce popisuje systém datových schránek podle českého zákona, zachycuje desetiletý vývoj a vylepšování systému, kdy od počátku zprovoznění systému vyvstávaly určité sporné otázky či problémy, které bylo v zájmu efektivního chodu datových schránek nutné řešit a které se v naprosté většině vyřešit podařilo.

Využití datových schránek je popsáno z pohledu jednotlivých skupin uživatelů, uživatelů zastupujících orgány veřejné moci, uživatelů zastupujících právníky osoby a uživatelů – fyzických osob.

Efektivita projektu datových schránek je hodnocena na základě ekonomických dat - nákladů a přínosu.

ABSTRACT

JANOUSHKOVÁ, I. *Data Boxes – Efficiency and Utilization : Bachelor Thesis*.
České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2020. 59 p.
Supervisor: RNDr. Růžena Ferebauerová

Key words: data box, efficiency, utilization, 10 years, problems, development

The bachelor theses deals with phenomenon of data boxes, Czech national, state organized and guaranteed tool for IT communication between authorities on the one side and corporate or other persons on the second side or for communication of authorities and persons within themselves.

The project celebrated 10th anniversary from launching in 2019. The evaluation could be worked out in adequate long period.

The theses describes the system of data boxes according Czech law, captures 10 year development, when from the beginning there had been some disputable questions and problematic issues, which was necessary to solve and which have been successfully solved in most cases up to these days.

Utilization of data boxes is described from the point of view of different groups of users, users representing authorities, users acts for corporate and other individual persons.

Efficiency of the project data boxes is evaluated on the basis of economic data, costs and benefits.

Obsah

Úvod.....	9
1 Metodika a cíl bakalářské práce.....	10
2 Vývoj datových schránek.....	12
2.1 Základní popis datových schránek	13
2.2 Doručování datových zpráv od orgánu veřejné moci.....	16
2.3 Doručování datových zpráv orgánům veřejné moci.....	18
2.4 Poštovní datové zprávy	19
3 Problémy spojené s datovými schránkami.....	20
3.1 Ekonomika datových schránek.....	21
3.1.1 Finance vynaložené na projekt ze státního rozpočtu - náklady.....	21
3.1.2 Přínosy projektu 2009 – 2019	23
3.1.3 Vyhodnocení nákladů a přínosů.....	23
3.2 Problémy řešené v souvislosti se zavedením datových schránek.....	25
3.2.1 Otázky týkající se nastavení financování systému.....	26
3.2.2 IT řešení 602XML Filler, originální doména.....	26
3.2.3 Nepreferování datových schránek OVM při komunikaci	27
3.2.4 Nejednoznačnost fikce podpisu, fikce doručení a okamžiku doručení.....	29
3.2.5 Narušení zákazu využívání datových schránek k nevyžádané inzerci.....	31
3.2.6 Narušení dobrovolnosti datových schránek	32
3.2.7 Nízký počet FO používajících datovou schránku	33
3.2.8 Cena datového trezoru, cena poštovní datové zprávy	33
3.2.9 Velikost zpráv	35
3.2.10 Bezpečnost datových schránek	36
3.3 Hodnocení datových schránek z pohledu uživatelů	38
3.3.1 Orgány veřejné moci	38
3.3.2 Právnícké osoby	41
3.3.3 Fyzické osoby	43

3.3.4	Podnikající fyzické osoby - DS ze zákona.....	44
3.3.5	Podnikající fyzické osoby – DS na vlastní žádost	47
3.3.6	Vyhodnocení rozhovorů s uživateli	48
	Závěr	50
	Seznam použitých zdrojů	52
	Seznam zkratk	58
	Seznam tabulek a grafů	59

Úvod

Datové schránky, státem řízený a garantovaný komunikační prostředek určený zejména ke komunikaci mezi úřady státní správy (orgány veřejné moci) na straně jedné a právníky nebo fyzickými osobami na straně druhé, nebo též ke komunikaci orgánů veřejné moci, či právníků a fyzických osob mezi sebou, byl zprovozněn v roce 2009.

V současné době projekt slaví desetileté výročí fungování, což je vhodnou příležitostí pro zhodnocení projektu, jeho efektivity a využití v delším časovém období.

Již od samého počátku tvorby systému datových schránek se ukazovalo, že se jedná o poměrně náročný úkol se širokým přesahem do celé státní správy. Odborníci poukazovali na poměrně velké množství nedodělků, problematických částí a sporných otázek provázející spuštění systému.

Představa o fungování systému i jeho podobě se měnila před spuštěním systému i v prvních letech po spuštění dosti překotně a některé náležitosti se dotvářely až za pochodu. Stejně tak nebyla k systému dotažena legislativa, kdy některé mezery v legislativě řešil až Nejvyšší správní či Ústavní soud.

Záměrem autorky bakalářské práce je popsat systém datových schránek, rozebrat jednotlivé problematické části a odpovědět na otázku, zda se podařilo v průběhu deseti let problémy odstranit a zda je systém v současné době efektivní a využitelný nejen pro subjekty, které jej musejí používat ze zákona, ale též pro „normální lidi“ - fyzické osoby, které datové schránky většinou nemají zřízené a nepoužívají je. K nevelkému využívání datových schránek fyzickými osobami patrně přispívá i malá informovanost veřejnosti a poměrně slabá medializace, což je škoda.

Autorka prošla velké množství internetových článků a komentářů, aby zachytila připomínky k fungování projektu a mohla je zpracovat do této práce.

V části věnované hodnocení systému samotnými uživateli se nachází zajímavé a cenné postřehy lidí, kteří se systémem datových schránek pracují dlouhá léta a pamatují si, jak komunikace probíhala před zavedením datových schránek.

1 Metodika a cíl bakalářské práce

Hlavním cílem práce je zhodnocení systému datových schránek, především z pohledu jednotlivých skupin využívajících schránky, tedy orgánů veřejné moci, právnických osob, fyzických a podnikajících fyzických osob. Vedlejším cílem je rozebrání problémů spojených s datovými schránkami a jejich řešení.

Datové schránky jako prvek eGovernmentu v České republice fungují od roku 2009. Již od počátku zprovoznění systému vyvstávaly určité sporné otázky či problémy, které bylo v zájmu efektivního chodu datových schránek nutné řešit. Postupně se je podařilo na základě zásahů činitelů z řad moci zákonodárné i soudní odstranit. Nyní se nabízejí otázky, zda systém po desetiletém provozu splňuje očekávání, plní svou hlavní funkci zjednodušení části úkonů veřejné správy, je využíván v optimální míře a jeho nastavení neposkytuje prostor pro větší rozpory.

K uvedení do problematiky slouží popis projektu. Při popisu jsou v hojně míře využívány a citovány jednotlivá ustanovení zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.¹

Efektivita datových schránek je hodnocena na základě ekonomických dat projektu. Data byla získána z veřejně dostupných zdrojů. Jako nejdůvěryhodnější zdroj ekonomických dat se jeví zpráva z kontroly Nejvyššího kontrolního úřadu z roku 2013 „Informace z kontrolní akce NKÚ č. 12/36 (Peněžní prostředky použité na pořízení a provoz systému datových schránek)“², dále výčet nákladů k deseti letům datových schránek publikovaný Jiřím Peterkou na www.lupa.cz, serveru o českém Internetu.³ Ekonomové využívají různé metody ke stanovení výhodnosti a efektivity projektů. Většina ekonomických hodnocení je založena na porovnání nákladů a výnosů (přínosů projektu) za nějaké období, popřípadě do hodnocení vstupuje faktor financování, zohledňující změnu hodnoty financí v čase, změnu hodnoty pořízeného majetku v čase atd. Specifikem projektu datových schránek je, že „investorem“ je státní organizace

¹ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

² NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní akce č.12/36. Peněžní prostředky použité na pořízení a provoz systému datových schránek* [online]. Praha : NKÚ, 2013 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.nku.cz/scripts/rka/detail.asp?cisloakce=12/36>>.

³ PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

a výnos není nikterak hodnocen, protože vykazuje rysy „veřejné služby“, kterou není snadné ocenit.

Vzhledem ke skutečnosti, že stát de facto projekt nakupuje jako službu od soukromého subdodavatele, nelze z veřejně dostupných dat hodnotit více než prosté náklady a výnosy. Při hodnocení efektivity se v práci vychází ze dvou přístupů:

- 1) Hodnocení efektivity na základě objemu vynaložených finančních prostředků ze státního rozpočtu v časovém období 2009 – 2019 v porovnání s odhadovanými přínosy projektu na základě analýzy dostupných dat o provozování schránek.
- 2) Hodnocení efektivity datových schránek z pohledu uživatele. Analýza nákladů v porovnání s přínosy.

Problémy a sporné otázky související s provozem a využíváním datových schránek jsou sesbírány z veřejně dostupných dat, článků a publikací z období mezi lety 2009 – 2019. Získané informace jsou logicky uspořádány a prezentovány tak, aby tvořily ucelený obraz o fungování projektu od jeho založení do současnosti. Jednotlivé problémy jsou definovány a popsány, je také vždy uvedeno, zda problém trvá, nebo se jej podařilo v průběhu času z pohledu autorky této bakalářské práce odstranit.

Pro praktické hodnocení funkčnosti, efektivity a problémů spojených s datovými schránkami byly provedeny rozhovory s jedenácti náhodně vybranými uživateli schránek. Rozhovory byly vedeny písemně. Každý z uživatelů obdržel otázky týkající se datových schránek a jeho názoru na systém. Byly vytvořeny čtyři varianty souboru otázek, jež se lišily pro zástupce OVM, právnických osob, fyzických osob a podnikajících fyzických osob, kterým byly datové schránky zřízeny ze zákona. Odpovědi na otázky byly poté vyhodnoceny a popsány autorkou práce tak, aby dávaly ucelený obraz o systému datových schránek z pohledu oslovených uživatelů. Cílem dotazů nebylo vytvoření rozsáhlé dotazníkové akce se statistickým vyhodnocením, ale získání názoru několika náhodně vybraných osob s praktickými zkušenostmi s používáním datových schránek. Při hodnocení odpovědí byl kladen důraz na to, aby bylo hodnocení rozděleno podle jednotlivých skupin uživatelů.

2 Vývoj datových schránek

Projekt datových schránek je podle Ministerstva vnitra ČR součástí eGovernmentu. Pod pojmem eGovernment si lze představit „modernizaci veřejné správy za pomoci informačních technologií“, která se týká zejména elektronických operací mezi vládou a občany, popřípadě operací mezi státními orgány navzájem.⁴ Cílem eGovernmentu je elektronizace a informatizace výkonu veřejné moci.⁵ Do eGovernmentu dále patří: základní registry, komunikační infrastruktura veřejné správy a centrální místo služeb KIVS/CMS, portál veřejné správy, informační systém veřejné správy (ISVS), elektronický podpis, certifikáty – CSCA, CVCA.⁶ Datové schránky byly vytvořeny pro elektronickou komunikaci mezi právníky osobami a státními institucemi, a také pro zasilání zpráv mezi orgány veřejné moci navzájem. Vznik datových schránek předcházelo rozšíření výpočetní techniky, internetu, emailové pošty a postupná digitalizace státní správy. S rozvojem IT se stávala stále aktuálnější potřeba právní úpravy a zavedení normy pro elektronickou komunikaci právnických a fyzických osob, zejména se státními institucemi. V počátku elektronické komunikace se používaly emailové zprávy, u kterých se s odstupem času začal pro autorizaci zpráv využívat elektronický podpis. Zákon o elektronickém podpisu umožnil od roku 2000 podávání a doručování orgánům veřejné moci v „elektronické formě, za použití elektronického podpisu“.⁷ Od roku 2001⁸ začaly postupně vznikat elektronické podatelny na webových stránkách institucí veřejné správy, které měly umožnit pokrok v podávání výkazů a formulářů prostřednictvím IT, bez nutnosti návštěvy úřadů, nebo zasilání dokumentů v listinné podobě poštou. Komunikace se státní správou prostřednictvím IT se však rozbíhala velice pomalu a těžkopádně. Elektronické podání a doručování bylo odlišně upraveno ve více procesních předpisech (SŘ, TŘ, OSŘ, SŘS), což bylo zdrojem právních sporů, pro nejednotnost a nesystematičnost, z tohoto důvodu se začal hledat komplexní předpis⁹, kterým se stal zákon č. 300/2008 Sb.

⁴ FEREBAUEROVÁ, R., PEKÁREK, O. *Aplikovaná informatika*. České Budějovice, 2014, s. 123.

⁵ BUDIŠ, P. *Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi*. Olomouc, 2008, s. 20.

⁶ FEREBAUEROVÁ, R., PEKÁREK, O. *Aplikovaná informatika*. České Budějovice, 2014, s. 123.

⁷ MATES, P., SMEJKAL V. *E-government v České republice: Právní a technologické aspekty*. 2. vydání. Praha, 2012, s. 162.

⁸ tamtéž

⁹ SMEJKAL, V. *Datové schránky v právním řádu ČR: zákon č. 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, s komentářem*. Praha, 2009, s. 24-25.

2.1 Základní popis datových schránek

Datové schránky jsou definovány zákonem č. 300/2008 Sb.,¹⁰ jako „elektronická úložiště, která jsou určena k:

- a) doručování orgány veřejné moci,
- b) provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci,
- c) dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob.“

Zmíněný zákon upravuje a legislativně zakotvuje provoz a využívání datových schránek. Zákon vešel v platnost 19. srpna 2008, účinným se stal 1. července 2009.¹¹ Tímto datem lze označit začátek datových schránek, byť spuštění celého projektu provázely od počátku nejasnosti a nepřesnosti, které vedly k situaci, že fakticky měly subjekty, kterým byly jejich datové schránky zřízeny ze zákona, na jejich aktivaci lhůtu do konce října 2009, a pokud tak neučinily, byly jim datové schránky zpřístupněny automaticky k 1. listopadu 2009.¹² Že nebyl zákon příliš kvalitně připraven a dotvářel se narychlo během ostrého provozu, dokládá celkový počet novelizací, který již dosáhl počtu třinácti. První novelizace proběhla ještě před tím, než se stal zákon účinný, a do konce roku 2009 poté proběhla ještě jedna novelizace. Poslední novelizace, v pořadí čtrnáctá z roku 2019, se stane účinnou 1. ledna 2021.¹³ V průměru je tedy zákon novelizován častěji než jedenkrát za rok. Prováděcími předpisy zákona č. 300/2008 Sb. jsou vyhláška č. 194/2009 Sb. (Vyhláška o stanovení podrobností užívání a provozování informačního systému datových schránek), která již byla také pětkrát novelizována,

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

¹¹ SMEJKAL, V., VALÁŠEK, M. A. *Jak na datovou schránku: praktický manuál pro každého*. Praha, 2012, s. 45.

¹² PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

¹³ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

a vyhláška č. 193/2009 Sb. (Vyhláška o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů).¹⁴

Podle § 2 zákona č. 300/2008 datové schránky zřizuje a spravuje Ministerstvo vnitra, děje se tak prostřednictvím informačního systému. § 14 výslovně stanovuje, že informační systém datových schránek (ISDS) spravuje Ministerstvo vnitra. „ISDS je informačním systémem veřejné správy ve smyslu zákona č. 365/2000 Sb.“ (Zákon o informačních systémech veřejné správy.) K informačnímu systému existuje Provozní řád.¹⁵ „Provozovatelem ISDS je držitel poštovní licence,“¹⁶ což je v současné době státní podnik, založený Ministerstvem vnitra,¹⁷ Česká Pošta, s. p., který sám systém neprovozuje, činí tak prostřednictvím subdodavatele, který systém „de facto“ provozuje, když zajišťuje jeho technický provoz. Subdodavatelem je od roku 2009 společnost O2 IT Services s.r.o., která je vlastněna společností O2 Czech Republic, a.s., jež patří do skupiny společností tvořící PPF Petra Kellnera.¹⁸ Náklady spojené s provozováním ISDS hradí stát ze státního rozpočtu.¹⁹ Systém financování je poměrně složitý a bude o něm více uvedeno v kapitolách zabývajících se ekonomikou projektu.

Podle zákona²⁰ jsou datové schránky zřizovány:

fyzickým osobám

podnikajícím fyzickým osobám

právníckým osobám

orgánům veřejné moci

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

¹⁵ *Informační systém datových schránek* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2019 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.datoveschranky.info/o-datovych-schrankach/zakladni-informace>>.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 14, odstavec 2. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

¹⁷ *O České poště. Základní informace* [online]. Praha : Česká pošta, 2020 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskaposta.cz/o-ceske-poste/profil/zakladni-informace>>.

¹⁸ PPF. *Naše společnost* [online]. Praha : PPF Group, 2020 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.ppf.eu/cs/odvetvi>>. PETERKA, J. *Datové schránky: s Českou poštou i v dalších letech. Kolik to bude stát?* [online]. Praha : Internet Info, 2017 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-s-ceskou-postou-i-v-dalsich-letech-kolik-to-bude-stat/>>.

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 14, odstavec 2. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

²⁰ Zákon č. 300/2008 Sb.

Datové schránky jsou zřizovány ze zákona orgánům veřejné moci, právníckým osobám zřízeným zákonem, právníckým osobám zapsaným v obchodních rejstřících, organizačním složkám zahraničních právníckých osob zapsaných v obchodních rejstřících. Advokátům, statutárním auditorům, daňovým poradcům a insolvenčním správčům je schránka zřizována ze zákona jako podnikajícím fyzickým osobám od 1.7.2012.²¹ Fyzické osoby, ostatní fyzické osoby podnikající, občanská sdružení, církve mohou (ale nemusí) o zřízení datové schránky požádat.²² Na základě žádosti je jim schránka zřízena zdarma. Za základní využívání schránky uživatelé neplatí žádné poplatky, pokud nepoužívají schránku k jiné komunikaci než s orgány veřejné moci nebo pokud nepožadují delší archivaci zpráv než 90 dní, po kterých jsou zprávy automaticky mazány. Placená služba „Datový trezor“ je úložiště, ve kterém jsou zprávy uloženy delší časové období, podle toho jakou variantu si uživatel zaplatí.²³

Fyzické a právnícké osoby mají nárok pouze na jednu datovou schránku, orgán veřejné moci může mít více datových schránek, které se zřizují zejména pro potřebu vnitřní organizační jednotky orgánu veřejné moci nebo výkonu konkrétní agendy nebo činnosti orgánu veřejné moci.²⁴

Do datových schránek mají na základě přístupových údajů přístup oprávněné osoby. U právníckých osob se jedná o statutární orgán. U větších organizací mohou oprávněné osoby pověřit další osoby (administrátory) v určitém rozsahu k výkonu jejich kompetencí. Rozsah a kompetence by měly být určeny písemně a přesně vymezovat rozsah pověření. Určení administrátora či pověřené osoby vymezuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Administrátor může v rámci svých pravomocí určit další osoby k přístupu do datové schránky a stanovit jim jejich oprávnění; jedná se pak o pověřené osoby.²⁵ Každá datová schránka je identifikována jednoznačným identifikátorem, který je tvořen kombinací čísel a písmen.²⁶

²¹ SMEJKAL, V., VALÁŠEK, M. A. *Jak na datovou schránku: praktický manuál pro každého*. Praha, 2012, s. 45.

²² FEREBAUEROVÁ, R., PEKÁREK, O. *Aplikovaná informatika*. České Budějovice, 2014, s. 127.

²³ LAPÁČEK, J. *Jak na datovou schránku a elektronickou komunikaci s úřady*. Brno, 2012, s. 165.

²⁴ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

²⁵ BROM, B. *Spisová a archivní služba ve veřejném a soukromém sektoru – Praktická příručka pro správu dokumentů*. Praha, 2013, s. 48.

²⁶ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 21. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

Mezi datovými schránkami jsou zasílány datové zprávy. Zákon²⁷ definuje datovou zprávu takto: „Dokumenty orgánů veřejné moci doručované prostřednictvím datové schránky, úkony prováděné vůči orgánům veřejné moci prostřednictvím datové schránky a dokumenty fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob dodávané prostřednictvím datové schránky mají formu datové zprávy.“²⁸ Datovou zprávu tvoří „obálka“ (metadata) a obsah zprávy, který může mít jednu, nebo více příloh.²⁹ Datové zprávy sloužící ke komunikaci s orgány veřejné moci jsou označovány jako „standardní datové zprávy“, zatímco „poštovními datovými zprávami“ se rozumí zprávy zasílané mezi právnickými osobami či fyzickými osobami navzájem.³⁰

V datové zprávě lze vyznačit, zda je dokument nebo úkon určen do vlastních rukou adresáta.³¹

Převádět dokumenty datové zprávy z datové do listinné podoby a naopak ověřeně tak, aby byla zaručena jejich právní rovnoprávnost a shoda, lze tzv. konverzí dokumentů, kterou upravuje zákon.³² Konverzi mohou vykonávat kontaktní místa veřejné správy, což upravuje zákon č. 365/2000 Sb., (Zákon o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.) a advokáti za podmínek stanovených jiným právním předpisem - § 25c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.³³

2.2 Doručování datových zpráv od orgánu veřejné moci

Doručováním zpráv od orgánu veřejné moci se v tomto případě rozumí doručování zpráv fyzickým osobám a právnickým osobám v tzv. procesním doručování, podle procesních předpisů (SŘ, TŘ atd.). Níže uvedené se netýká doručování jako

²⁷ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 14, odstavec 2. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

²⁸ tamtéž, § 19 odstavec 1

²⁹ BROM, B. *Spisová a archivní služba ve veřejném a soukromém sektoru – Praktická příručka pro správu dokumentů*. Praha, 2013, s. 47.

³⁰ *Poštovní datová zpráva* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2019 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.datoveschranky.info/aditivni-sluzby/postovni-datova-zprava>>.

³¹ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 19, odstavec 2. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

³² tamtéž, § 22

³³ tamtéž, § 23

soukromoprávního úkonu, kdy si orgán veřejné moci např. objednáva úklid kancelářských prostor, v tomto případě může zvolit jakoukoliv formu komunikace.³⁴

Doručení dokumentu datovou schránkou má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou,³⁵ jako doručená zásilka s dodejkou do vlastních rukou.³⁶

Podle § 17, prvního odstavce, zákona č. 300/2008 je doručování upraveno takto: „Umožňuje-li to povaha dokumentu, orgán veřejné moci jej doručuje jinému orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje na místě. Umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky.“³⁷ Na tomto místě je třeba upozornit, že ač by se zdálo, že je tento odstavec poměrně jasný, řadu let generoval problémy, hlavně tím, že jej státní správa často nedodržovala. Tato problematika je dále řešena v kapitole zabývající se zkušenostmi s praktickým využíváním datových schránek. Princip doručování na místě, jenž je zmíněn v odst. 1 § 17 je upraven správním právem procesním.³⁸ Stejný paragraf v odstavci 3 definuje čas doručení: „Dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu.“³⁹

Následující odstavec 4 stanovuje fikci doručení: „Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba podle odstavce 3 ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty; to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení.“ Fikce doručení může být určena jako neúčinná na základě žádosti „osoby, pro niž byla datová schránka zřízena“,

³⁴ BROM, B. *Spisová a archivní služba ve veřejném a soukromém sektoru – Praktická příručka pro správu dokumentů*. Praha, 2013, s. 46.

³⁵ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 17. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

³⁶ KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. Datové schránky tři roky poté: praktické zkušenosti s jejich používáním. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, s. 28.

³⁷ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 17. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

³⁸ SKULOVÁ, S., PRŮCHA, P., HAVLAN, P. JURNÍKOVÁ, J., KADEČKA, S. *Správní právo procesní*. Plzeň, 2008, s. 129.

³⁹ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 17, odstavec 3. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

za podmínek stanovených jiným právním předpisem. (Například § 24 odst. 2 správního řádu, kde je stanoveno: „Prokáže-li adresát, že si pro dočasnou nepřítomnost nebo z jiného vážného důvodu nemohl bez svého zavinění uloženou písemnost ve stanovené lhůtě vyzvednout, může za podmínek ustanovení § 41 /správního řádu/ požádat o určení neplatnosti doručení nebo okamžiku, kdy byla písemnost doručena.“⁴⁰) Doručit fikcí lze též podle občanského soudního řádu a trestního řádu, kde lze fikcí doručit kvalifikovanou výzvu, předvolání k přípravnému řízení, nebo rozsudek v civilní věci. Platební rozkaz, usnesení o zahájení trestného stíhání, nebo rozsudek v trestní věci doručit fikcí není možné.⁴¹

2.3 Doručování datových zpráv orgánům veřejné moci

Doručováním datových zpráv orgánům veřejné moci se rozumí doručování zpráv od fyzických osob a právnických osob orgánům veřejné moci. Paragraf 18 zákona č. 300/2008 Sb. upravuje doručování pouze ve dvou odstavcích, kdy odst. 1 stanovuje: „Fyzická osoba, podnikající fyzická osoba a právnická osoba může provádět úkon vůči orgánu veřejné moci, má-li zpřístupněnu svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha tohoto úkonu, prostřednictvím datové schránky.“⁴² Odstavec 2 stanovuje: „Úkon učiněný osobou uvedenou v § 8 odst. 1 až 4, nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob.“

Skutečnost, že odesílání datových zpráv upravují pouze 2 odstavce, se ukázala jako problematická, a je s podivem, že tento stav nebyl do dnešních dnů nikdy novelizován. Chybí zde jasné vymezení času, kterým je zpráva podána ve vztahu ke lhůtám pro podání, což se stalo předmětem právních sporů. Problematika je obsáhleji popsána v kapitole zabývající se zkušenostmi s praktickým využíváním datových schránek.

⁴⁰ ČESKO. Zákon č. 500 Sb., správní řád, § 24, odstavec 2. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>>.

⁴¹ ŠVANDELÍKOVÁ, K. *Fikce doručení do datové schránky* [online]. Ostrava : Atlas consulting, 2018 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/h-fikce-doruceni-do-datove-schranky>>.

⁴² ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 18, odstavec 1. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

2.4 Poštovní datové zprávy

Novelou⁴³ zákona⁴⁴ v roce 2009 vznikl § 18 a, kterým byla uzákoněna možnost zasílání datových zpráv mezi fyzickými osobami a právníckými osobami navzájem. Takto zasílané datové zprávy jsou označovány jako: „Poštovní datové zprávy“.⁴⁵ Možnost přijímání poštovních datových zpráv (jiných zpráv než od OVM, tedy zpráv od FO a PO), „majitelem“ datové schránky - fyzickou nebo právníckou osobou, je vázaná na žádost, kterou podává odpovědná osoba. Čas doručení je definován následujícím způsobem: „Dokument dodaný podle odstavce 1 je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k tomuto dokumentu.“⁴⁶

Doručování je v tomto případě zpoplatněné podle ceníku České pošty, s. p., za odeslání platí odesílatel. Cena za odeslanou poštovní datovou zprávu je v současné době 18,00 Kč, pokud odesílatel platí kreditním systémem, nebo 14,13 Kč, pokud má odesílatel podepsanou smlouvu o doručování, a je mu služba fakturována měsíčně. Za službu se platí také paušální měsíční poplatek 24,20 Kč. Existuje i varianta zaslání odpovědní datové zprávy a sponzorované zprávy. Odpovědní zpráva dává možnost adresátovi, aby odesílatelovi bezplatně odpověděl. Sponzorovaná poštovní datová zpráva je placena z jiné datové schránky. Tuto službu lze aktivovat smlouvou s Českou poštou, s. p. a uživatelem datové schránky, kdy si uživatel sjedná, že může hradit odesílání poštovních datových zpráv i z jiných datových schránek, po písemném povolení majitele sponzorované schránky.⁴⁷

⁴³ ČESKO. Zákon č. 190/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-190>>.

⁴⁴ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

⁴⁵ *Poštovní datová zpráva* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2019 [cit. 2020-01-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.datoveschranky.info/aditivni-sluzby/postovni-datova-zprava>>.

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 18 a. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

⁴⁷ *Služby České pošty. Poštovní datová zpráva* [online]. Praha : Česká pošta, 2020 [cit. 2020-01-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplnekove-sluzby-k-datovym-schrankam/postovni-datova-zprava>>.

3 Problémy spojené s datovými schránkami

Popis systému datových schránek, problémů i pozitiv, není snadný, což je v tomto případě ještě umocněno desetiletým obdobím, ve kterém projekt procházel určitým vývojem. Záleží také na tom, z jakého úhlu pohledu a jaký aspekt projektu je hodnocen. Články objevující se k desetiletému výročí fungování projektu je možné rozdělit na absolutně nekritické PR ve stylu: „Datové schránky - deset let bezproblémového provozu.“⁴⁸ „Datové schránky po 10 letech: ušetřené miliardy i zásadní nárůst uživatelů.“⁴⁹ V této stati je doslova uvedeno: „Celková investice do celého systému je zhruba 3,5 miliardy korun,“ což je zjevně značně nepřesný údaj, viz dále. Není překvapivé, že tyto články pocházejí z Ministerstva vnitra. Objevují se však i články, které již tak optimistické nejsou: „Sedm hříchů datových schránek.“⁵⁰ „Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard.“⁵¹ V roce 2013 vyšel článek: „Datové schránky byly pro Českou poštu velmi lukrativním byznysem.“⁵²

Již tedy jen z pouhých názvů článků je patrné, že je třeba projekt hodnotit z více stran, minimálně z pohledu státu a z pohledu uživatelů. Samotnou kapitolou je pak ekonomické hodnocení a hodnocení efektivity, což v tak komplexním a složitém systému, jakým bezesporu datové schránky jsou, není snadné.

Z dostupných informací je patrné, že projekt se potýkal s řadou problémů. Některé problémy lze klasifikovat jako závažné nedostatky, např. 602XML Filler. Řada problémů souvisela s nedostatečným právním ukotvením a nekvalitní přípravou projektu. Některé problémy byly spíše technického rázu. Zdrojem řady problémů byla sama Česká pošta.

⁴⁸ MINISTERSTVO VNITRA. *Datové schránky 10 let bezproblémového provozu* [online]. Praha : MVČR, 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/datove-schranky-10-let-bezproblemoveho-provozu>>.

⁴⁹DLUBALOVÁ, K. *Datové schránky po 10 letech: ušetřené miliardy i zásadní nárůst uživatelů* [online]. Praha : MVČR, 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/datove-schranky-po-10-letech-usetrene-miliardy-i-zasadni-narust-uzivatelu.aspx>>.

⁵⁰VALÁŠEK, M. *Sedm hříchů datových schránek* [online]. Praha : Internet Info, 2009 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/sedm-hrichu-datovych-schranek/>>.

⁵¹PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

⁵²PETERKA, J. *Datové schránky byly pro Českou poštu velmi lukrativním byznysem* [online]. Praha : Internet Info, 2013 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-byly-pro-ceskou-postu-velmi-lukrativnim-byznysem/>>.

3.1 Ekonomika datových schránek

Efektivitu datových schránek lze hodnotit na základě ekonomických dat celého projektu. Efektivita je dále rozdělena na vyhodnocení nákladů a přínosů. Náklady byly a jsou placeny ze státního rozpočtu České pošty, s. p., která značnou část získaných prostředků používá k platbám subdodavateli O2 Czech Republic, a.s.

3.1.1 Finance vynaložené na projekt ze státního rozpočtu - náklady

Z důvodu, že není snadné získat informace o nákladech celého projektu, jsou náklady rozděleny na období 2009 – 2012, kdy jsou ekonomická data podložena kontrolou NKÚ, a období 2012 - 2019, které je vypočteno na základě zveřejněné smlouvy mezi Českou poštou, s. p. a Ministerstvem vnitra ČR, kde se vychází z dohodnuté ceny.

3.1.1.1 Finance vynaložené státem mezi lety 2009 – 2012

Podle zprávy Nejvyššího kontrolního úřadu Ministerstvo vnitra zaplatilo mezi lety 2009 – 2012 ze státního rozpočtu z prostředků vyčleněného pro stanovený účel z kapitoly všeobecná pokladní zpráva 2 924 mil. Kč.⁵³

Tab. 1: Náklady na provoz, počet zpráv, průměrná cena za zprávu 2009 – 2012⁵⁴

Rok	Celkové náklady na provoz systému DS Kč	Počet zpráv v daném roce	Průměrná cena za jednu zprávu Kč
2009	205 930 629,78	2 623 336	78,5
2010	988 693 089,60	27 550 696	35,89
2011	926 084 104,40	34 920 869	26,52
2012	803 681 921,00	45 425 041	17,69
CELKEM	2 924 389 744,78	110 519 942	26,46

⁵³ NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní akce č.12/36. Peněžní prostředky použité na pořízení a provoz systému datových schránek*, s. 4 [online]. Praha : NKÚ, 2013 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: < <https://www.nku.cz/scripts/rka/detail.asp?cisloakce=12/36>>.

⁵⁴ NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní akce č.12/36. Peněžní prostředky použité na pořízení a provoz systému datových schránek*, s. 4 [online]. Praha : NKÚ, 2013 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: < <https://www.nku.cz/scripts/rka/detail.asp?cisloakce=12/36>>.

3.1.1.2 Finance vynaložené státem mezi lety 2012-2019

Mezi lety 2013 – 2019 byl objem financí vynaložených na datové schránky vypočtený na základě ceny jedné doručené zprávy krát počet doručených zpráv plus součet měsíčních paušálních plateb:

- 2,5 mld. Kč v letech 2013 až 2017⁵⁵
- 417 mil. Kč v roce 2018⁵⁶
- 407 mil. Kč v roce 2019⁵⁷
- Celkem 3 324 mil. Kč.

Tab. 2: Cena datové zprávy placená státem České pošty, s. p. 2018 - 2022⁵⁸

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Cena datová zpráva Kč	2,5	2,1187	1,9279	1,6197	1,4564

Tab. 3: Cena paušálu placená státem České pošty, s. p. 2018 - 2022⁵⁹

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Fixní měsíční paušální cena Kč	14 535 355	16 248 002	15 801 723	17 292 169	17 612 458

3.1.1.3 Finance vynaložené státem mezi lety 2009 – 2019

Vynaložené finance na provoz datových schránek za deset let fungování dosáhly po sečtení přibližně částky 6,3 mld. Kč. Jedná se o náklady pouze za provozování datových schránek. V nákladech nejsou započítány výdaje související s vybavením IT technikou u OVM, potřebnou např. pro konverzi dokumentů. Ani náklady vynaložené právníckými osobami a fyzickými osobami na software a aplikace umožňující archivování datových zpráv a jejich další zpracovávání.

⁵⁵ PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

⁵⁶ Viz ⁵⁴.

⁵⁷ Vypočteno podle počtu datových zpráv v roce 2019 a tabulek Tab. 2 a Tab. 3

⁵⁸ Viz ⁵⁴.

⁵⁹ Viz ⁵⁴.

3.1.2 Přínosy projektu 2009 – 2019

Z ekonomického pohledu je přínosem – výnosem ekonomická hodnota, kterou projekt generoval. Mezi lety 2009 – 2019 bylo přeneseno 715,6 mil. datových zpráv. V článku⁶⁰ je uvedeno, že stát od spuštění datových schránek „ušetřil jen na poštovním na 14 miliard korun.“ Je otázkou, jak autorka k tomuto číslu přišla, vysvětlené to v její stati není. Je samozřejmě otázkou, zda by bylo třeba všechny zprávy zasílat poštou, kolik zpráv by šlo standardním dopisem, kolik doporučeně, jaký počet s obálkou s modrým pruhem. Stejně tak není jisté, že by všechny zprávy bylo nutné zasílat klasickou poštou. Velký počet zpráv zasílaných od OVM právnickým osobám má spíše informativní charakter, tyto zprávy by bylo možné zasílat „zdarma“ emailovou poštou. Ze socio – ekonomické studie⁶¹ Cevro institutu a ICT unie vyplývá, že za období 2009 – 2013 byl přínos pro stát po odečtení nákladů 2,753 mld. Kč. Při celkových nákladech 3,259 mld. Kč, s vrácením DPH 591 mil. klesly náklady na 2,938 mld. Podle stejné studie byl přínos pro právnické osoby 522 mil. Kč, pro podnikající fyzické osoby 253 mil. Kč a pro fyzické osoby 18 mil. Kč. Ve studii byly pro přínos zohledněny úspory poštovního, materiálu (obálky, papír) a času. Studie predikovala vývoj do roku 2018 a počítala s úsporou 12,266 mld. v období 2009 – 2018 při 545 mil. datových zpráv.

3.1.3 Vyhodnocení nákladů a přínosů

Kontrolou NKÚ bylo mimo jiné: „prověřováno, zda peněžní prostředky použité na zavedení a provoz systému datových schránek byly využity účelně a hospodárně a zda a v jaké míře bylo dosaženo požadovaných cílů.“⁶² Ze zprávy NKÚ dále vyplývá, že se minimálně v letech 2009 – 2012 jednalo o výnosný obchod pro Českou poštu, která podle dat (viz tabulka 4) na provozování datových schránek vydělala cca 0,5 mld. Kč, což se zdá jako neúměrně mnoho.

⁶⁰ DLUBALOVÁ, K. *Datové schránky po 10 letech: ušetřené miliardy i zásadní nárůst uživatelů* [online]. Praha : MVČR, 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/datove-schranky-po-10-letech-usetrene-miliardy-i-zasadni-narust-uzivatelu.aspx>>.

⁶¹ *Datové schránky Socio - ekonomická studie 2014* [online]. CEVRO Institut, ICT UNIE, 2014 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW:

<http://www.ictu.cz/fileadmin/user_upload/documents/Pozicni_dokumenty/CEVRO_studie.pdf>.

⁶² NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní akce č.12/36. Peněžní prostředky použité na pořízení a provoz systému datových schránek* [online]. Praha : NKÚ, 2013 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.nku.cz/scripts/rka/detail.asp?cisloakce=12/36>>.

Tab. 4: Zisk České pošty, s. p. 2009 - 2012⁶³

Rok	Externí náklady Kč	Vykázané náklady ČP Kč	Celkové náklady na provoz Kč	Celkové tržby za provoz Kč	Rozdíl - zisk Kč
2009	116 007 932	58 430 967	174 438 899	177 342 246	2 903 347
2010	559 698 116	26 234 079	585 932 195	825 082 738	239 150 543
2011	599 272 061	52 585 326	651 857 387	773 004 018	121 146 631
2012	480 493 148	70 821 000	551 314 148	670 723 291	119 409 143
CELKEM	1 755 471 257	208 071 372	1 963 542 629	2 446 152 293	482 609 664

Vezme-li se v potaz, že z IT pohledu je projekt datových schránek nepřilíš složitý, použité řešení není ani nikterak inovátorské. Jedná se v podstatě o ekvivalent většího freemailu.⁶⁴ Podle dostupných informací se zdá, že náklady - cena placená České poště, s. p. (potažmo Telefonice O2) byla nastavena na základě značně nepřesných výpočtů. Skutečné náklady na provoz systému a zasílané zprávy jsou obtížně kontrolovatelné, zejména v nestátní Telefonice O2, kde se nedají kontrolovat jejich skutečné náklady, marže ani zisk. Lze se tedy domnívat, že průměrná cena 8,73 Kč⁶⁵, kterou zaplatil stát, konkrétně Ministerstvo vnitra, za 1 zaslanou datovou zprávu za posledních 10 let, je neúměrně vysoká.

Hlavní přínos projektu datových schránek lze spatřit spíše v obecné ekonomické rovině, kdy elektronizace státní správy jde ruku v ruce s trendem doby, se stále rozšířenější automatizací a elektronizací. Přínosem je, že se komunikace se státní správou zrychlila, stala se více pohodlnou, došlo ke sjednocení komunikace s orgány veřejné moci. Podobně smýšlí autor článku: „Datové schránky byly pro Českou poštu velmi lukrativním byznysem“, ⁶⁶ který zde definuje svůj názor na ekonomiku projektu takto: „Lze asi jen spekulovat, zda celková bilance nákladů a přínosů je vyrovnaná, či zda převážily přínosy, či naopak náklady. Můj osobní tip je takový, že z čistě účetního pohledu datové schránky ve svém důsledku stály více, než kolik snad ušetřily. Možná i o dost. Na druhou stranu jsme se díky nim posunuli určitým způsobem dopředu...“

⁶³ NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní akce č.12/36. Peněžní prostředky použité na pořízení a provoz systému datových schránek*, s. 7 [online]. Praha : NKÚ, 2013 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.nku.cz/scripts/rka/detail.asp?cisloakce=12/36>>.

⁶⁴ VALÁŠEK, M. *Sedm hříchů datových schránek* [online]. Praha : Internet Info , 2009 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/sedm-hrichu-datovych-schranek/>>.

⁶⁵ Vypočteno jako 6,3 mld. Kč / počet celkem zaslaných DZ (715,6 mil.)

⁶⁶ PETERKA, J. *Datové schránky byly pro Českou poštu velmi lukrativním byznysem* [online]. Praha : Internet Info, 2013 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-byly-pro-ceskou-postu-velmi-lukrativnim-byznysem/>>.

3.2 Problémy řešené v souvislosti se zavedením datových schránek

Od zavedení datových schránek se podle dostupných veřejných zdrojů řešily zejména níže uvedené konkrétní problémy:

- 1) Otázky týkající se nastavení financování systému
- 2) IT řešení 602XML Filler
- 3) Nepreferování datových schránek orgány veřejné moci při komunikaci s fyzickými osobami, v rozporu se zákonem, který jim tuto povinnost jednoznačně ukládá
- 4) Nejednoznačný výklad uplatňování fikce podpisu, fikce doručení a stanovení okamžiku doručení zpráv
- 5) Velikost zpráv
- 6) Narušení zákazu využívání datových schránek k nevyžádané inzerci Českou poštou, s. p.
- 7) Narušení dobrovolnosti datových schránek
- 8) Nízký počet fyzických osob využívajících datové schránky
- 9) Cena datového trezoru, cena poštovní datové zprávy
- 10) Bezpečnost datových schránek

3.2.1 Otázky týkající se nastavení financování systému

Peterka uvádí⁶⁷ důvody, proč byl systém financování projektu DS nastaven nevhodně pro stát. Původní představa byla taková, že systém datových schránek bude zřizovat a provozovat Ministerstvo vnitra, že stát bude financovat vybudování informačního systému datových schránek a že až 85 % prostředků bude hrazeno z fondů EU. Takto by stát v počátku platil vybudování systému, odhadovalo se cca 210 mil. Kč, poté by už platil pouze provoz systému. Tento model byl však změněn v roce 2009 po dohodě s Českou poštou, a to tak, že stát bude za projekt platit jako za službu České poště, která bude mít na dodávku systému subdodavatele. Platba České poště byla rozdělena na měsíční paušál a platbu za počet odeslaných zpráv. Potíž je v tom, že takto nešlo použít peníze z fondů EU, protože cca 6 mld. Kč (které projekt stál) jsou provozní peníze (platby za služby), na které se dotace EU nevztahují. Takovéto nastavení má pochopitelně i právní důsledky spočívající v tom, že stát není de facto vlastníkem systému, což je značně nevhodné. Finanční parametry projektu nebyly z počátku příliš dobře nastaveny. České poště zůstal nepřiměřeně velký zisk z provozování. Cena pro stát za jednu zaslanou zprávu byla příliš vysoká, což bylo dáno cenovou politikou. V posledních letech klesla cena za zaslanou zprávu, tím poklesl zisk České pošty do přiměřenějších čísel.

3.2.2 IT řešení 602XML Filler, originální doména

Tvůrci IT systému datových zpráv si v počátku poněkud zjednodušili život, když webové rozhraní naprogramovali tak, že pro přístup přes webový browser (internetový prohlížeč) bylo nutné do prohlížeče instalovat doplňovací program 602XML Filler od společnosti Software602, dnes známý spíše jako form filler⁶⁸. Tento softwarový doplněk způsoboval značné problémy, nebyl dostupný a kompatibilní pro řadu platforem i konkrétních webových browserů, při jeho instalaci byly značné problémy s oprávněními pro instalaci, po instalaci bylo třeba software poměrně často aktualizovat

⁶⁷PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

⁶⁸PETERKA, J. *Změny v datových schránkách: konec doplňku 602XML Filler i „slabší“ certifikát* [online]. Praha : Internet Info, 2012 [cit. 2020-01-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/zmeny-v-datovych-schrankach-konec-doplňku-602xml-filler-i-slabsi-certifikat/>>.

atd. Tento problém se podařilo odstranit v roce 2012, tedy až tři roky po spuštění datových schránek. Teprve tehdy se podařilo poskytovateli přeprogramovat a spustit webové rozhraní pro přístup k datové schránce přes internetový prohlížeč plnohodnotně bez 602XML Filleru. Zarážející je přitom to, že IT odborníci od počátku tvrdili, že tento „obskurní a světově unikátní,“ byť ryze český program 602XML Filler, původně vyvinutý pro úplně jiný účel, byl používán jaksi navíc a stejnou službu mohl udělat program Adobe reader s formátem pdf, který je a byl masivně využíván, takže by odpadly problémy s instalací a aktualizacemi 602XML Filleru⁶⁹. Když vezmeme v potaz i to, že software 602XML Filler představoval poměrně značné bezpečnostní riziko ve webovém prohlížeči,⁷⁰ je otázkou, z jakého důvodu byl vůbec tento program vybrán a uživatelům vnucen. Při chystání projektů datových schránek IT specialisté na Ministerstvu vnitra zapomněli registrovat nějakou inteligentní doménu typu www.datovaschranka.cz. Poté, co si všechny vhodnější domény zaregistrovali doménoví spekulanti, zbyla na ministerstvo doména www.mojedatovaschranka.cz, což je mezi IT odborníky zdrojem legrace. Jako ne příliš šťastná se jeví forma ID datových schránek, kde byl zvolen „pseudonáhodný kód“ místo nějakého identifikátoru připomínajícího název instituce.⁷¹

3.2.3 Nepreferování datových schránek OVM při komunikaci

OVM neposílaly a v menším měřítku neposílají dodnes dokumenty datovými schránkami, zejména fyzickým osobám, přesto, že jim zákon⁷² od počátku výslovně ukládá povinnost upřednostňovat zaslání zpráv datovou schránku před klasickými poštovními dopisy při komunikaci s osobami vlastnícími datovou schránku, pokud to povaha dokumentu umožňuje. V roce 2015 se k problematice vyjádřila mimojiné ombudsmanka Anna Šabatová v tiskové zprávě⁷³ viz dále: „Úřady mají již 6 let

⁶⁹ VALÁŠEK, M. *Sedm hříchů datových schránek* [online]. Praha : Internet Info, 2009 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/sedm-hrichu-datovych-schranek/>>.

⁷⁰ tamtéž

⁷¹ ZANDL, P. *Datové schránky, revoluce státní správy a zoufalí picmundíci* [online]. Praha : Internet Info, 2011 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-revoluce-statni-spravy-a-zoufali-picmundici/>>.

⁷² ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 17. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k l. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

⁷³ *Ochránkyne upozorňuje na povinnost doručovat do datové schránky* [online]. Brno : Kancelář veřejného ochránce práv, 2015 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2015/ochrankyne-upozoruje-na-povinnost-dorucovat-do-datove-schranky/>>.

povinnost doručovat dokumenty přednostně prostřednictvím datové schránky těm fyzickým osobám, které ji mají. Tuto svoji zákonem stanovenou povinnost však poměrně často porušují.“ Ombudsmanka ve zprávě⁷⁴ dále konstatuje: „Porušení povinnosti doručovat přednostně prostřednictvím datové schránky je nesprávným úředním postupem. Z judikatury Nejvyššího správního soudu však současně vyplývá, že takové pochybení úřadu nemá vliv na platnost doručení a na zákonnost vydaných rozhodnutí, jestliže se adresát s obsahem písemnosti seznámil.“ Ochránkyně proto občany v tiskové zprávě upozorňuje, že „se nevyplatí na doručenou písemnost nereagovat, třebaže ji úřad nezaslal prostřednictvím datové schránky.“ Ve stejné zprávě je upřesněn postup, jak se bránit v případech, kdy se nebylo možné s obsahem doručené písemnosti seznámit: „Pokud by osoba, která má zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku, prokazatelně neměla možnost se s rozhodnutím zasláným poštou seznámit a úřad by přesto považoval takové rozhodnutí za doručené a v důsledku toho za pravomocné a vykonatelné, pak by dotčená osoba po zjištění této situace měla v první řadě docílit zrušení rozhodnutí, jestliže by takovým zrušeným nezákonným rozhodnutím byla způsobena škoda, má poškozený nárok na její náhradu. Nárok musí uplatnit u příslušného ministerstva.“

Alžběta Vejvodová v článku⁷⁵ s názvem: „Datových schránek je v Česku už milion, úřady je ale ignorují a zapomínají do nich doručovat. Lidé se kvůli tomu i soudí,“ v únoru 2019 informuje, že stížností u ombudsmanky ubylo, ale stále problémy s doručováním přetrvávají. Tento fakt podle stejného článku potvrzuje také Asociace malých a středních podniků i Ministerstvo vnitra. Podle stejného zdroje však Nejvyšší správní soud upřesnil v roce 2017, zda může OVM ignorovat datovou schránku zřízenou v průběhu správního řízení: „Nejvyšší správní soud rozhodl, že do datové schránky musí úřady posílat písemnosti i v případě, že si ji uživatel zřídí až v průběhu správního řízení, a nemohou se "vymlouvat" na to, že předtím jim posílal dopisy klasickou poštou anebo že existenci datové schránky prověřily na začátku řízení a tehdy ji účastník ještě neměl. Stejně tak bylo podle Vejvodové v rozsudku Nejvyššího správního soudu konstatováno, viz dále: „Pokud si adresát zřídí datovou schránku, jeho

⁷⁴ Ochránkyně upozorňuje na povinnost doručovat do datové schránky [online]. Brno : Kancelář veřejného ochránce práv, 2015 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2015/ochrankyne-upozorňuje-na-povinnost-dorucovat-do-datove-schranky/>>.

⁷⁵ VEJVODOVÁ, A. *Datových schránek je v Česku už milion, úřady je ale ignorují a zapomínají do nich doručovat. Lidé se kvůli tomu i soudí* [online]. Praha : Economia, 2019 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://ekonom.ihned.cz/c1-66477830-datovych-schranek-je-uz-v-cesku-milion-urady-je-ale-ignoruji>>.

povinnost kontrolovat poštu na adrese trvalého pobytu zaniká, neboť je oprávněn spoléhat, že orgány veřejné moci v souladu se zákonem budou veškeré písemnosti doručovat do datové schránky."

3.2.4 Nejednoznačnost fikce podpisu, fikce doručení a okamžiku doručení

V počátcích nebylo zcela jasné, jak se bude právně uplatňovat „fikce podpisu“, „fikce doručení“ a stanovení okamžiku doručení zpráv, což úzce souvisí s počítáním lhůt k vyjádřením, odvoláním či jiným právním úkonům, které s sebou nesou určité právní následky. Na některé otázky odpověděly soudy, mnohé nejasnosti přetrvávají dodnes a jsou zdrojem právní nejistoty.

Podepisování dokumentů je obecně složitá záležitost, která má mnoho právních souvislostí. V prostředí datových schránek se problém ještě umocňuje elektronizací a s ní souvisejícími specifiky. Z níže uvedených informací plyne, že tvůrci datových schránek tuto oblast poněkud podcenili.

§ 18 odst. 2⁷⁶ definuje: „Úkon učiněný osobou uvedenou v § 8 odst. 1 až 4 nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob.“ Tento paragraf je právním ukotvením pro tzv. „fikci podpisu“, která stanovuje, že úkon se považuje za podepsaný, i když de facto podepsaný není. V praxi se ukázala jako nejednoznačná formulace „písemně“, stejně tak, vezmeme-li v potaz, že datová zpráva je pouze „obálka“ přenášející nějaký dokument, není zcela jasné, zda je myšleno, že se za podepsané považují i přenášené dokumenty, nebo pouze „obálky“.⁷⁷ Zákon je bohužel nejednoznačný i v definici datové zprávy, kdy na jednom místě tvrdí, že datová zpráva je „obálka“ a na dalším místě „se tváří“, že to je dokument.⁷⁸ Přikloníme-li se k verzi, že úkony se týkají v obálkách přenášených dokumentů, zůstává otázkou, čím podpis je

⁷⁶ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

⁷⁷ PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

⁷⁸ PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

vlastně pod dokumentem brán jako fiktivně podepsán. Jedná se o podpis sekretářky, statutárního zástupce uživatele datové schránky, toho, kdo zprávu poslal? Znamená to snad, že sekretářka pracující s datovou schránkou je zákonem postavena do role, že má de facto generální plnou moc k zastupování uživatele („majitele“) datové schránky? Podle některých názorů by s neoprávněným úkonem učiněným datovou schránkou neměly být spojeny právní účinky.⁷⁹ V prvních letech fungování datových schránek si často OVM vykládaly zákon a fikci podpisu poměrně svérázným způsobem, když mnohdy neuznávaly dokumenty zaslané bez uznávaného elektronického podpisu. Není tedy překvapivé, že vznikly soudní spory úspěšně napadající tuto praxi. Podle rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 02. 2012 s číslem jednací 8 As 89/2011 – 31:⁸⁰ „Úkon učiněný prostřednictvím datové schránky osobou oprávněnou či osobou pověřenou, která doložila své pověření, má podle § 18 odst. 2 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, proto nemusí být podepsaný elektronickým podpisem ve smyslu zákona č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ani jej není třeba potvrzovat písemným podáním shodného obsahu či předložením jeho originálu dle § 37 odst. 2 věty druhé s. ř. s.“

Fikce doručení je ve 4. odstavci § 17 zákona 300/2008 Sb. definována: „Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba podle odstavce 3 ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty; to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení.“ V praxi se ukázala jako nedostatečně definovaná lhůta 10 dnů. Nebylo totiž jasné, zda se do lhůty počítají kalendářní dny, či do počítání nějak zasahují nepracovní dny, od kdy se počítá atd. Podle Skulové a kol.⁸¹ by v tomto případě lhůta měla být počítána stejně jako ve správním řádu, daňovém řádu, trestním řádu, tedy, že začne být počítána až následující den po doručení dokumentu do datové schránky a doručení fikcí tak nastává 11. den od doručení dokumentu do datové schránky.

⁷⁹ BUDIŠ, P., HŘEBÍKOVÁ, P. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Olomouc, 2010, s. 101.

⁸⁰ ČESKO. NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. Usnesení Nejvyššího správního soudu s číslem jednací 8 As 89/2011 - 31 [ze dne 17. února 2012] [online] [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/0089_8As__110_20120306041133_prevedeno.pdf>.

⁸¹ SKULOVÁ, S., PRŮCHA, P., HAVLAN, P., JURNÍKOVÁ, J., KADEČKA, S. *Správní právo procesní*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2012, s. 120.

Doručování orgánům veřejné moci prostřednictvím datových schránek upravují pouze dva odstavce, které však na rozdíl od legislativy upravující doručování od OVM jiným osobám nespecifikují čas doručení. V roce 2013 dokonce Ústavní soud jasně deklaroval ve svém usnesení II. ÚS 4717, ve kterém rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelky MUDr. Kateřiny Pancové, mediálně známé z kauzy MUDr. Davida Rátha, doslova: „...je však výrazem nedbalého a zcela nežádoucího chování věcně příslušného ministerstva, že v tomto směru uvedený zákon nebyl novelizován a nebylo výslovně stanoveno, že orgánům veřejné moci je datová zpráva doručena již okamžikem jejího dodání do jejich datové schránky.“⁸² Tento stav bohužel trvá dodnes, a je zřejmé, že ani takto ostrá výhrada Ústavního soudu neměla na chování ministerstva žádný dopad. V praxi je za čas doručení označována doba dodání⁸³, což ale nedává právní jistotu.

3.2.5 Narušení zákazu využívání datových schránek k nevyžádané inzerci

Skutečnost, že se nesmí datová schránka využívat k zasílání „nevyžádaných obchodních či jiných obtěžujících sdělení“ je dána zákonem⁸⁴, který za porušení definuje poměrně vysoké pokuty, u podnikajících subjektů až do výše 10 000 000 Kč⁸⁵. V dubnu v roce 2013 se pokusila Česká pošta prolomit tuto zákonnou úpravu opakovaným zasíláním obchodního sdělení „Datový trezor na 2 měsíce zdarma“. ⁸⁶

Tyto zprávy obtěžovaly mnoho uživatelů, kteří správně vyhodnotili postup pošty jako „spamování“ a zaslali stížnosti na Úřad pro ochranu osobních údajů (ÚOOÚ). Česká pošta se bránila tvrzením, že šlo o informaci o změně služeb od provozovatele, a ne o nevyžádanou inzerci, což bylo zjevně nesmyslné tvrzení.⁸⁷ Je velice zvláštní, že ÚOOÚ z počátku odpovídal stěžovatelům, že není kompetentní stížnosti řešit a že je předává Ministerstvu vnitra, které se ztotožnilo s nesmyslným tvrzením pošty. Až když

⁸² ČESKO. ÚSTAVNÍ SOUD. Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4717/12 [ze dne 19. února 2013] [online] [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-4717-12>>.

⁸³ KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. Datové schránky tři roky poté: praktické zkušenosti s jejich používáním. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, s. 26.

⁸⁴ § 26 a, b Z. 300/2008 Sb.

⁸⁵ ČESKO. Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, § 26 a, b. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.

⁸⁶ PETERKA, J. *Spam v datových schránkách: ÚOOÚ bude přeci jen šetřit postup České pošty* [online]. Praha : Internet Info, 2013 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/spam-v-datovych-schrankach-uouu-bude-precj-jen-setrit-postup-ceske-posty/>>.

⁸⁷ *Česká pošta se vtírá i do virtuálních schránek. Spamuje je nabídkami* [online]. Praha : Mafra, 2014 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z WWW: <https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/ceska-posta-se-vtirá-i-do-virtualnich-schranek-spamuje-je-nabidkami.A140304_143526_firmy-trhy_mev>.

tlak stížností sílil, ÚOOÚ počátkem června 2013 změnil názor a vyslal kontrolu na Českou poštu, která se týkala dodržování povinností stanovených zákonem č. 480/2004 Sb.⁸⁸ Za pozoruhodné lze označit i to, že Česká pošta si mezitím sama sobě stihla změnit provozní řád, bodem, který jí umožňuje zaslání hromadných, údajně „systémových“ zpráv. Je pravděpodobné, že byl provozní řád měněn dodatečně a účelově, avšak ani tento krok nezabránil tomu, aby inspekce nekonstatovala, že se jednalo o spamování, což v únoru 2014 potvrdil ÚOOÚ ve sdělení jejího ředitele, který mimojiné odůvodnil rozhodnutí výrokem: "To, zda určitá zpráva naplňuje znaky obchodního sdělení, je třeba posuzovat podle jejího obsahu a účelu, a nikoliv podle toho, jak je tato zpráva označena, nebo kam ji řadí provozní řád." Mluvčí pošty oznámila v Českém rozhlase, „že ještě před zahájením kontroly a v jejím průběhu už pošta přijala opatření k nápravě a rozhodnutí úřadu respektuje.“⁸⁹

Je jistě ku prospěchu dané věci, že výše zmíněný precedens odradil Českou poštu od dalšího spamování datových schránek a zaslání jiných výhodných nabídek všeho druhu. Stalo se tak na základě iniciativy občanů, za což jim patří díky.

3.2.6 Narušení dobrovolnosti datových schránek

Ministerstvo financí v čele s Andrejem Babišem narušilo dobrovolnost používání datových schránek v komunikaci s orgány veřejné moci v roce 2015, když si do daňového řádu ukotvilo povinnost pro daňové subjekty v podobě zaslání daňového přiznání pouze datovou schránkou pro všechny se zpřístupněnou schránkou a to i pro ty, kteří si zřídili datovou schránku dobrovolně. Pokud někdo podal daňové přiznání písemně a vlastnil přitom datovou schránku, byl pokutován 2 000 Kč. Absurdnost tohoto postupu tkví v tom, že předtím často těm samým lidem orgány veřejné moci, včetně finančních úřadů, nezasílaly dokumenty po mnoho let, v rozporu se zákonem, datovými schránkami, ale v listinné podobě poštou zcela beztravně. Řada lidí o této povinnosti nevěděla, protože to nebylo medializováno, uživatelé schránek nebyli upozorněni a tato změna se v novele zákona objevila poměrně na poslední chvíli. Nelze se tedy divit, že tento represivní postup byl negativně vnímán, a lze se domnívat, že

⁸⁸ ČESKO. Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-480>>.

⁸⁹ *Česká pošta spamovala přes datové schránky, rozhodl úřad. Poště hrozí pokuta* [online]. Praha : Internet Info, 2014 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z WWW: <<https://www.podnikatel.cz/clanky/ceska-posta-spamovala-pres-datove-schranky-rozhodl-urad-poste-hrozi-pokuta/>>.

nepodpořil image datových schránek mezi občany. Od roku 2017 začal finanční úřad upozorňovat daňové subjekty, které nedodržely elektronickou podobu podání u přiznání k dani z příjmu fyzických osob a k dani z nemovitých věcí, a začal pokutovat až ty, které nereagovaly na výzvu.⁹⁰

3.2.7 Nízký počet FO používajících datovou schránku

Fyzické osoby, které si mohou zřídit datovou schránku dobrovolně, tuto možnost dlouhodobě příliš nevyužívají. V prvních pěti letech byl počet fyzických osob zanedbatelný, byť pomalu stoupal. V únoru 2019 datovou schránku podle statistik Ministerstva vnitra využívala 2% dospělých Čechů. Podle stejného zdroje byl v roce 2019 provozován necelý milion datových schránek. Což vypadá jako velké číslo, do té doby, než je porovnáme s daty o e-mailech, jež jsou provozovány veřejnými portály. V roce 2019 jen e-mail na www.seznam.cz používalo přes osm milionů uživatelů. „Podle průzkumu agentury NMS Čechům na datových schránkách vadí hlavně složité uživatelské prostředí. Navíc často ani nevědí, kde si schránku mohou zřídit nebo k čemu všemu ji mohou využít.“⁹¹

3.2.8 Cena datového trezoru, cena poštovní datové zprávy

Datové zprávy jsou standardně ve schránce uchovávány 90 dní. Pokud chce tuto dobu uživatel prodloužit, může využít placenou funkci datových schránek s názvem „datový trezor“, nebo si může datové zprávy archivovat v aplikacích či softwarech komunikujících s datovou schránkou, jež jsou na datové schránce nezávislé. Náklady za využívání datového trezoru lze platit smluvním, či kreditním systémem. Při smluvním systému platí uživatel na základě podepsané smlouvy s Českou poštou paušální částky, jež jsou mu fakturovány; zvolit lze ze šesti typů kapacit od 100 do 5 000 zpráv, pouze u smluvního datového trezoru lze archivovat více než 5 000 zpráv. Služba smluvní datový trezor je každý rok automaticky obnovována. Při kreditním systému si uživatel

⁹⁰ PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

⁹¹ VEJVODOVÁ, A. *Datových schránek je v Česku už milion, úřady je ale ignorují a zapomínají do nich doručovat. Lidé se kvůli tomu i soudí* [online]. Praha : Economia, a. s., 2019 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://ekonom.ihned.cz/c1-66477830-datovych-schranek-je-uz-v-cesku-milion-urady-je-ale-ignoruji>>.

předplácí službu zakoupením kreditů a volí si, zda budou zprávy uloženy šest měsíců, jeden či dva roky, platit lze přes e-banking, platební kartou nebo standardním bankovním převodem.⁹²

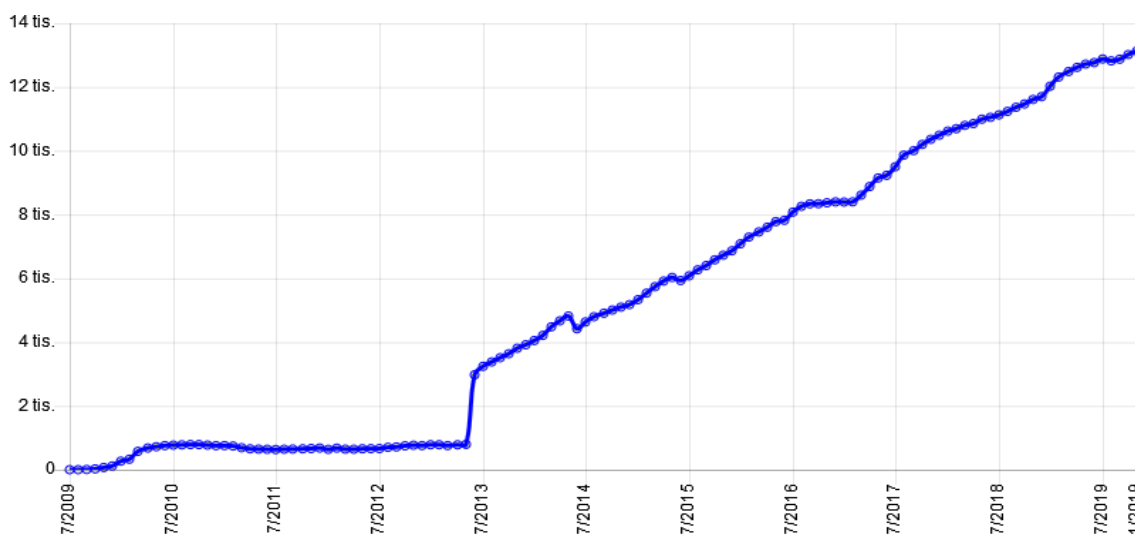
Tab. 5: Ceny za využívání datového trezoru v roce 2019⁹² a 2010⁹³

Kapacita dle počtu uchovávaných zpráv	Cena Kč s DPH 21 % 2019	Cena Kč s DPH 20% 2010
50 zpráv*	360	
100 zpráv	720	1 440
150 zpráv *	990	
200 zpráv	1 320	
250 zpráv *	1 650	
500 zpráv	3 300	6 480
1000 zpráv	5 900	
2000 zpráv	11 800	
5000 zpráv	29 500	57 600

* pouze u kreditního Datového trezoru.

Graf 1 popisuje vývoj počtu aktivních datových trezorů. Lze konstatovat, že přes trend zlevňovat cenu služby (viz tab. 5) je počet uživatelů datového trezoru zanedbatelný oproti celkovému počtu datových schránek. Lze z toho odvodit, že uživatelům evidentně něco dlouhodobě na službě nevyhovuje, a zůstává otázkou, zda je to cena služby, její prostředí, či do zjevné neoblíbenosti vstupují další faktory.

Graf 1: Vývoj počtu aktivních datových trezorů 2009 - 2019⁹⁴

⁹² Služby České pošty. Datový trezor [online]. Praha : Česká pošta, 2020 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplnkove-sluzby-k-datovym-schrankam/datovy-trezor>>.

⁹³ LAŠTŮVKOVÁ, J. Provoz datových schránek. Brno, 2011. Bakalářská práce. MENDELU. s. 29.

⁹⁴ Poštovní datová zpráva [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2019 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.datoveschranky.info/aditivni-sluzby/postovni-datova-zprava>>.

Jako poměrně vysoké se jeví i ceny⁹⁵ nastavené Českou poštou za poštovní datové zprávy - viz tabulka 6. Jiří Peterka se k tomu vyjadřuje: „To vypadá na více než velmi slušnou marži. A důsledkem je asi i velmi malé využití poštovních datových zpráv.“⁹⁶ Počet zaslaných poštovních datových zpráv pošta běžně neuveřejňuje, takže se to špatně ověřuje. Nicméně je zřejmé, že rozdíl mezi tím, co platí stát a „uživatel“ za 1 odeslanou datovou zprávu, je propastný a již na „státních“ zprávách mají zainteresované služby dodávající subjekty slušnou marži, takže na poštovních datových zprávách zůstává marže odhadem v násobcích stovek procent. Vysoká cena evidentně limituje širší využívání poštovních datových zpráv. Argument, že cena poštovní datové zprávy je v pořádku, protože je stále levnější, než klasický poštovní dopis, je zavádějící, protože náklady na doručení dopisu fyzicky, jsou patrně z logiky věci daleko vyšší, než na doručení elektronické zprávy. V roce 2010 byla cena za 1 PDZ 16,032 Kč + měsíční paušální poplatek 60 Kč (1-10 zpráv), 42 Kč (11-50 zpráv) a 24 Kč (nad 50 zpráv).

Tab. 6: Ceny poštovní datové zprávy 2019⁹⁷

Typ	Služba	Cena Kč bez DPH	Cena Kč s DPH
Smluvní	Odesílání Poštovní datové zprávy – cena za odeslání zprávy	11,68	14,13
	Odesílání Poštovní datové zprávy – měsíční poplatek	20,00	24,20
	Odpovědní datová zpráva	11,68	14,13
	Dotovaná datová zpráva	11,68	14,13
Kreditní systém	Odesílání Poštovní datové zprávy – cena za odeslání zprávy	14,88	18,00

3.2.9 Velikost zpráv

Od počátku bylo možné zasílat přílohy zpráv s maximální velikostí 10 MB. Takové omezení se začalo ukazovat jako problematické, protože velikost přestávala stačit, zejména při zasílání dokumentů od právnických osob finančním úřadům. Od roku 2016 byla navýšena maximální velikost příloh na 20 MB, což se jeví ve většině případů

⁹⁵ *Poštovní datová zpráva* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2019 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.datoveschranky.info/aditivni-sluzby/postovni-datova-zprava>>.

⁹⁶ PETERKA, J. *Datové schránky: s Českou poštou i v dalších letech. Kolik to bude stát?* [online]. Praha : Internet Info , 2017 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-s-ceskou-postou-i-v-dalsich-letech-kolik-to-bude-stat/>>.

⁹⁷ *Služby České pošty. Poštovní datová zpráva* [online]. Praha : Česká pošta, 2020 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplnekove-sluzby-k-datovym-schrankam/postovni-datova-zprava>>.

pro běžný provoz dostačující. Navýšení kapacity souviselo se zavedením kontrolních hlášení, jež zasílají každý měsíc zejména právnické osoby Ministerstvu financí.⁹⁸

3.2.10 Bezpečnost datových schránek

Problematika 602XML Filleru a jeho potenciální nebezpečnosti při instalaci, kdy byl uživatel odkázán na „bezpečnost“ tohoto softwaru, který ale patrně neprošel nezávislým bezpečnostním testováním, již byla řešena. Michal Valášek k tomu ve svém článku uvádí⁹⁹: „Z chyby při ukládání zprávy z datové schránky je patrně tento doplněk nekompatibilní s *protected mode*, který jako dodatečnou ochranu nabízí Microsoft Internet Explorer, nebo s *user account control* funkcí systémů Windows Vista a Windows 7. Doporučení provozovatele ISDS tyto ochranné systémy vypnout pak hodnotím jako drzost a přímé navádění k porušení zákona, který uživateli datové schránky ukládá zachovat důvěrnost svých přihlašovacích údajů.“ Po třech letech se podařilo problémy vyřešit tím, že přestalo být třeba software instalovat.

Pochybný název domény, který je nebezpečný zejména proto, že pokud by si udělal někdo falešnou *www* stránku s nějakou logickou doménou typu *www.datovaschranka.cz*, uživatelé by tam mohli zadávat své přihlašovací údaje a certifikáty, které by poté bylo snadné zneužít. Tento problém se vyřešil časem tím, že si lidé na divnou a neprofesionální doménu zvykli.

Dlouholetý bezpečnostní problém znamenala forma přihlašování do datových schránek, kdy většina uživatelů používala a používá pouze jméno a stále stejné heslo, nebere-li se v potaz změna hesla vyžádaná systémem po určité době. Tento způsob přihlašování odpovídá pouze „nízké“ záruce ověřování. Lze konstatovat, že v tomto zůstal provozovatel datových schránek opožděn za internetovým bankovníctvím a dalšími portály, kde se již podstatně dříve přešlo zdarma na „značnou“ a „vysokou“ úroveň záruky ověřování. Heslo + SMS s jednorázovým kódem atd. Datové schránky

⁹⁸ PRŮŠA, J. *Datové schránky zvýší velikost zpráv na dvojnásobek. Kvůli kontrolním hlášením* [online]. Praha : Internet Info, 2015 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-zvysi-velikost-na-dvojnásobek-kvuli-kontrolnim-hlasenim/>>.

⁹⁹ VALÁŠEK, M. *Sedm hříchů datových schránek* [online]. Praha : Internet Info, 2009 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/sedm-hrichu-datovych-schranek/>>.

tuto možnost sice nabízely, ale za poplatek 3 Kč/ 1 SMS, přičemž musel mít uživatel ještě povolené prémiové SMS, což vedlo k tomu, že to skoro nikdo nevyžíval.¹⁰⁰

Teprve v roce 2019 bylo umožněno přihlašování pomocí nového občanského průkazu s čipem, což by již mělo odpovídat úrovni záruky ověřování „vysoká“. Problém se podařilo vylepšit také u mobilních aplikací zavedením mobilních klíčů s dvoufázovým ověřováním, taktéž v roce 2019.¹⁰¹

Dne 29. 7. 2019 byla uveřejněna tisková zpráva s názvem:¹⁰² „Soud vyhověl Pirátům, Česká pošta musí zveřejnit audit datových schránek“, podle které: „Piráti a veřejnost se nyní dostanou k poslednímu proběhnutému bezpečnostnímu auditu datových schránek.“ Podstata zprávy spočívá v tom, že bezpečnostní audit datových schránek zjistil nedostatky v efektivitě bezpečnostních opatření v České poště. Zástupci politické strany Piráti si vyžádali plné znění auditu. Česká pošta jim však audit nevydala s odůvodněním, že audit je obchodním tajemstvím. Městský soud v Praze rozhodnutí generálního ředitele České pošty zrušil a pošta tak musí audit zveřejnit.

„Tvrzení generálního ředitele České pošty, že bezpečnostní audit datových schránek je obchodním tajemstvím, je absurdní. Snaha zajistit bezpečnost systému utajováním informací o jeho zabezpečení neodpovídá aktuálním bezpečnostním standardům v oboru IT. Každý by měl mít možnost ověřit, zda úroveň zabezpečení akceptovatelná vedením České pošty je akceptovatelná i pro jím odesílané datové zprávy,“ komentuje pirátský poslanec Ondřej Profant, předseda Podvýboru pro eGovernment.¹⁰³

¹⁰⁰ PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.

¹⁰¹ tamtéž

¹⁰² WOLF, K. *Soud vyhověl Pirátům, Česká pošta musí zveřejnit audit datových schránek* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/aktuality/soud-vyhovel-piratum-ceska-posta-musi-zverejnit-audit-datovych-schranek/>>.

¹⁰³ WOLF, K. *Soud vyhověl Pirátům, Česká pošta musí zveřejnit audit datových schránek* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/aktuality/soud-vyhovel-piratum-ceska-posta-musi-zverejnit-audit-datovych-schranek/>>.

3.3 Hodnocení datových schránek z pohledu uživatelů

Pro praktické hodnocení funkčnosti datových schránek a zjištění názoru uživatelů byly provedeny rozhovory se čtyřmi náhodně vybranými zástupci orgánů veřejné moci, dvěma zástupci právnických osob, dvěma zástupci fyzických osob, jimž byla datová schránka zřízena na jejich žádost, dvěma zástupci podnikajících fyzických osob, jimž byla datová schránka zřízena ze zákona a jednou podnikající fyzickou osobou „OSVČ“, jež si nechala zřídit schránku na vlastní žádost. Rozhovory byly vedeny písemně. Každý ze zástupců obdržel otázky týkající se datových schránek a jeho názoru na celý systém. Odpovědi na otázky byly vyhodnoceny a popsány autorkou práce tak, aby dávaly ucelený obraz o systému datových schránek z pohledu jedenácti uživatelů.

3.3.1 Orgány veřejné moci

1. Vnímáte datové schránky pozitivně, nebo by Vám naopak vyhovoval dřívější způsob komunikace bez datové schránky? Proč?

Odpověď A: „Datové schránky jsou obecně pozitivním přínosem. Jednak z hlediska ekonomického – jsou levnější než listové zásilky, je u nich větší záruka, že se cestou někde neztratí, nemusí se vypisovat obálky apod. Další přínos je časový – rychlé doručení a již zmíněné zdržování se s vypisováním obálek. U mne konkrétně se plně moci k převodům vozidel nemusí ověřovat na poště nebo u notáře, stačí odeslat datovou schránkou s digitálním podpisem.“

Odpověď B: „DS ze své praxe vnímám pozitivně v usnadnění práce.“

Odpověď C: „Zavedení datových schránek vnímám pouze v pozitivním smyslu, dřívější způsob komunikace, bez datových schránek, by byl jednoznačně veliký krok nazpět.“

Odpověď D: „Z hlediska úřadu jsou vnímány pozitivně, horší je to z hlediska některých podnikatelů.“

2. V čem je podle Vás největší přínos datových schránek?

Odpověď A: „Rychlost a spolehlivost, případné dohledání „ztracených“ dokumentů.“

Odpověď B: „V rychlosti doručení podání a po materiální stránce ušetření papíru a práce s ním.“

Odpověď C: „Jako největší přínos vidím v první řadě úsporu času a značné zrychlení komunikace. A v současné době, kdy dochází k neustálému zdražování poštovních služeb, rovněž i finanční úsporu při doručování písemností.“

Odpověď D: „Jednodušší doručování, pošta nevrací zásilky, v případě datové schránky jednoznačnost doručení dokumentu, nevznikají dohady s poštou.“

3. Mají podle Vás datové schránky nějaké nedostatky?

Odpověď A: „Žádné jsem nezjistil. Pokud nějaké byly, tak byly v průběhu užívání postupně odstraněny.“

Odpověď B: „V poslední době nevím o žádných nedostatcích.“

Odpověď C: „Nenazvala bych to nedostatkem, pouze skutečností, se kterou se musí počítat – v okamžiku, kdy datová zpráva propadne do datové schránky, je považována za doručenu. A někdy s tím mohou některé subjekty záměrně kalkulovat. Například při odvoláních, podání žádosti o informace a dalších záležitostech, kde se takzvaně „hraje o čas“, záměrně volí zaslání datové zprávy v pracovním týdnu na pátek pozdní odpoledne nebo večer. Datová zpráva je v tom okamžiku doručena, ale začne se s ní pracovat až v pondělí ráno a mezitím uběhly necelé 3 dny. Lhůta se prodlužuje, pokud se k víkendům přidá ještě například svátek. V případech, kdy jde o složitý „případ“, tato skutečnost sice není zásadní, ale ubírá úředníkům potřebný čas pro práci, shánění podkladů a podobně.“

Odpověď D: „Z hlediska podnikatelů je problém se změnou hesla 1x za 3 měsíce, podnikatelé většinou prošvihnou lhůtu, schránka se jim zablokuje a musí na úřad nebo poštu pro nové údaje, první odblokování je zdarma, další je zpoplatněno částkou 200 Kč.“

4. Setkal/a jste se při používání datové schránky s nějakými problémy? Pokud ano, s jakými a jak často?

Odpověď A: „S problémy jsem se neseťkal. Jsem koncový pracovník a občas musím telefonovat na pracovníka uzlu, aby mi dokument odeslal, že na něj čekám.“

Odpověď B: „Občas docházelo k výpadku DS. V současné době jsem se s žádným problémem neseťkala.“

Odpověď C: „Při používání datové schránky se občas vyskytnou technické problémy, které jsou odvozeny od výpadků jiných systémů s tím spojených. Problémy se stažením nebo vypravením datových zpráv. Jde ale většinou o problémy, které jsou, ve spolupráci s IT oddělením, vyřešeny v řádu maximálně několika hodin a nemají tak žádný vážný dopad na doručování nebo přijímání datových zpráv.“

Odpověď D: „Pro úřady jsou výhodné, pro občany/ podnikatele, kteří nejsou počítačově zdatní, občas vyvstávají problémy s certifikáty a přístupovými hesly.“

5. Mělo by se podle Vás na současném nastavení systému datových schránek něco změnit, popř. zlepšit?

Odpověď A: „Doručování dokumentů cestou DS je vždy závislé na pracovníkovi obsluhy uzlu. Ten zprávy dále distribuuje koncovým (výkonným) pracovníkům. Mohl by mít každý koncový pracovník svůj kód (adresu), aby mohl dokumenty dostávat přímo od odesílatele mimo pracovníka vlastního uzlu.“

Odpověď B: „Nic mě nenapadá.“

Odpověď C: „Z hlediska běžného uživatele mě nenapadá žádný podnět k nastavení nebo zlepšení systému datových schránek.“

Odpověď D: „Z hlediska uživatelů, podnikatelů/ fyzických osob, by bylo určitě přínosem upravení tříměsíční platnosti přístupového hesla.“

3.3.2 Právnícké osoby

1. Plní podle Vás datové schránky svou hlavní úlohu zjednodušení komunikace a proč?

Odpověď A: „Ano, plní. S úřady mohu komunikovat přes internet, z kanceláře i z domova.“

Odpověď B: „Dnes již více – méně plní, škoda jen, že vývoj a lepení chyb zabralo cca 10 let. (Třeba bezpečnost přihlašování atd.)“

2. Vnímáte datové schránky pozitivně, nebo by Vám naopak vyhovoval způsob komunikace s úřady bez datové schránky?

Odpověď A: „Vnímám je pozitivně. Bez datové schránky si už komunikaci s úřady ani nedovedu představit.“

Odpověď B: „Datovou schránku nelze použít na vše, ale určitě je přínosem v komunikaci s úřady.“

3. V čem je pro Vás největší přínos datové schránky?

Odpověď A: „Rychlost v komunikaci s úřady.“

Odpověď B: „V jednoznačnosti doručení a rychlosti. Máme větší jistotu, že je nám od úřadů vše doručeno.“

4. Mají podle Vás datové schránky nějaké nedostatky?

Odpověď A: „Mají, viz níže.“

Odpověď B: „Mají, neúměrně drahý datový trezor i poštovní datové zprávy – zprávy zasílané někomu jinému než úřadům. Systém konverze dokumentů mi přijde poměrně zbytečně složitý. Měla by existovat nějaká možnost, jak si tisknout a „ověřovat“ sami. Stejně tak je asi trochu problém s plnou mocí pro sekretářku, která má na starosti schránku.“

5. Setkal/a jste se při používání datové schránky s nějakými problémy? Pokud ano, s jakými a jak často?

Odpověď A: „Příklad: Do datové schránky dorazí dokument od úřadu (např. stavební úřad). Já jej vytisknu, jakmile jej vytisknu, je z něj cár papíru. Aby jej uznal jiný úřad, musím v DZ zadat konverzi dokumentu, vytisknout a jít s tím na poštu. Pošta - Czech POINT udělá konverzi (něco jako ověření dokumentu) a pak je teprve dokument platný pro jiný úřad.“

Odpověď B: „Změna hesla. Obnova zapomenutého hesla je poněkud zbytečně složitá. Stejně tak dobíjení kreditu je tak trochu noční můra.“

6. Mělo by se podle Vás na současném nastavení systému datových schránek něco změnit, popřípadě zlepšit?

Odpověď A: „Zlepšit viz otázka 5 – konverze dokumentů.“

Odpověď B: „Systém je více – méně funkční. Konverze dokumentů by mohla být jednodušší, tak abychom si mohli vytisknout dokument, ověřit si jej sami a založili jej do archivu.“

7. Používáte i zpoplatněné funkce datové schránky, tzn. datový trezor nebo zasílání zpoplatněných datových zpráv?

Odpověď A: „Datový trezor nepoužíváme. Všechny došlé i odeslané zprávy ukládáme z datové schránky do firemního programu Helios. Zpoplatněné datové schránky posíláme maximálně dvakrát do roka.“

Odpověď B: „Trezor nepoužíváme - je pro nás nevýhodný cenou. Poštovní datové zprávy používáme pouze v nezbytném případě, když chceme, abychom měli nějaké potvrzení o tom, že byla zpráva odeslána.“

8. Jakým způsobem se do datové schránky přihlašujete?

a) internetový prohlížeč (Internet Explorer, Mozilla Firefox apod.)

b) specifický program nebo aplikace – jaký/á?

Odpověď A: „Mozilla Firefox.“

Odpověď B: „Mozilla Firefox.“

3.3.3 Fyzické osoby

1. Plní podle Vás datové schránky svou hlavní úlohu zjednodušení komunikace a proč?

Odpověď A: „Určitě ano. Moderní prostředek adekvátně nahrazující osobní komunikaci v případech, kdy tato není nutná. Adekvátně nahrazující poštovní služby. Oproti emailové komunikaci zajišťuje bezpečnost a ochranu dat.“

Odpověď B: „Datové schránky, dle mého názoru, svou hlavní úlohu plní a přispívají ke zrychlení komunikace s orgány státní správy či s FO a PO a předání podkladů digitální formou.“

2. Vnímáte datové schránky pozitivně, nebo by Vám naopak vyhovoval způsob komunikace s úřady bez datové schránky?

Odpověď A: „Datové schránky vnímám pozitivně a ke komunikaci bez datových schránek bych se už nechtěla vrátit.“

Odpověď B: „Datové schránky jsou jistě přínosem pro komunikaci s úřady z důvodu urychlení komunikace a urychlení předávání požadovaných podkladů.“

3. V čem je pro Vás největší přínos datové schránky?

Odpověď A: „Kvalitní náhrada doporučených dopisů a dopisů do vlastních rukou. Úspora nákladů na cestování a poštovné. Spolehlivost, rychlost, časová úspora. Dosažitelnost ze všech míst světa.“

Odpověď B: „Největší přínos vidím v úspoře času a financí při podávání žádostí.“

4. Mají podle Vás datové schránky nějaké nedostatky?

Odpověď A: „Nepocituji žádné nedostatky.“

Odpověď B: „Nedostatek vidím v časovém rozmezí uložení zpráv – datového trezoru – mohl by být bezplatně delší. Další nedostatek vidím ve finanční náročnosti ověření zprávy – konverze na poštu. Některé orgány státní správy požadují originál dokumentu, a pokud tento není digitálně podepsán, je třeba dojet na poštu a z dokumentu si, pomocí konverze, tento originál nechat udělat a následně ho dodat orgánu v papírové podobě.“

5. Setkal/a jste se při používání datové schránky s nějakými problémy? Pokud ano, s jakými a jak často?

Odpověď A: „Ne.“

Odpověď B: „Používání datové schránky je pro mě bezproblémové.“

6. Mělo by se podle Vás na současném nastavení systému datových schránek něco změnit, popř. zlepšit?

Odpověď A: „V podstatě nemám potřebu cokoli měnit. Snad prodloužení úložné doby, což není v žádném případě zásadní záležitost. V této souvislosti jde o velikost datové schránky.“

Odpověď B: „Současný systém nastavení datových schránek mi plně vyhovuje.“

7. Používáte i zpoplatněné funkce datové schránky, tzn. datový trezor nebo zasílání zpoplatněných datových zpráv?

Odpověď A: „Ano, ale ojediněle.“

Odpověď B: „Nevyužívám.“

8. Jakým způsobem se do datové schránky přihlašujete?

a) internetový prohlížeč (Internet Explorer, Mozilla Firefox apod.)

b) specifický program nebo aplikace – jaký/á?

Odpověď A: „Microsoft Edge.“

Odpověď B: „Internetový prohlížeč.“

3.3.4 Podnikající fyzické osoby - DS ze zákona

1. Plní podle Vás datové schránky svou hlavní úlohu zjednodušení komunikace a proč?

Odpověď A: „Ano. Systém datové schránky je přehledný, funguje spolehlivě.“

Odpověď B: „Ano, plní. S orgány veřejné správy je možné touto cestou komunikovat téměř on line, bezúplatně, pouze za paušální náklady spojené s provozem datové schránky. Odpadají tak nákladné poplatky za doručování zásilek prostřednictvím

poštovního doručovatele, veškerá administrativa spojená s vypravením dopisu včetně jeho odnosu na poštu. Rovněž tak je přehledný způsob přezkoumání doručení zásilky adresátovi, které je nepoměrně rychlejší než cestou poštovního doručovatele.“

2. Vnímáte datové schránky pozitivně, nebo by Vám naopak vyhovoval způsob komunikace s úřady bez datové schránky?

Odpověď A: „Pozitivně. Úřady jsou na tuto formu komunikace zvyklé, je rychlá, pohodlná, netřeba řešit ověřování podpisu, atd.“

Odpověď B: „Ano, existenci datových schránek vnímám pozitivně.“

3. V čem je pro Vás největší přínos datové schránky?

Odpověď A: „Z pohodlí domova nebo kanceláře komunikuji s úřadem, aniž by někdo pochyboval o mé identitě, komunikace je rychlá.“

Odpověď B: „Rychlost doručení zprávy, existence elektronické dodejky a doručenky, hospodárnost ve vztahu k životnímu prostředí, když odpadá povinnost nakupovat obálky, papír a známky, a úspora času a nákladů na administrativní sílu v kanceláři, když odpadá činnost spojená s odesláním papírové pošty a doručení této pošty poštovnímu doručovateli. Obdobně i vyzvednutí zásilky je daleko operativnější, zejména v případech, kdy mne nezastihne poštovní doručovatel a já musím osobně vyzvednout zásilku na příslušnou poštu.“

4. Mají podle Vás datové schránky nějaké nedostatky?

Odpověď A: „Pro svou potřebu jsem žádné nedostatky neshledala.“

Odpověď B: „Snad jen to, že prostřednictvím datové schránky mohu odeslat pouze zprávu v omezeném počtu formátů.“

5. Setkal/a jste se při používání datové schránky s nějakými problémy? Pokud ano, s jakými a jak často?

Odpověď A: „Občasně se stalo, že datové schránky tzv. nešly, ale k tomu dochází myslím jen velmi zřídka, nadto problém byl odstraněn během několika v podstatě hodin. Jiné problémy jsem v průběhu používání datové schránky nezaznamenala.“

Odpověď B: „Z počátku se mi orgány veřejné správy pokoušely doručovat datové zprávy na soukromou datovou schránku, byť jako osoba provozující svobodné povolání dle živnostenského zákona musím mít ze zákona zřízenou datovou schránku, a pouze na tuto mi má být doručována korespondence od orgánů veřejné správy. Problém také nastával s konverzí dokumentů, která vyžaduje pro laika zbytečně náročnou softwarovou výbavu a schopnosti, a při používání datové schránky se stává zbytečnou povinnost disponovat elektronickým podpisem, který je mnohdy zbytečně vyžadován, když autenticita datové zprávy se podává již tím, že je odeslána z datové schránky toho kterého odesilatele.“

6. Mělo by se podle Vás na současném nastavení systému datových schránek něco změnit, popř. zlepšit?

Odpověď A: „Nic mě nenapadá, systém mi vyhovuje.“

Odpověď B: „Zjednodušit konverzi dokumentů. Bez IT technika bych nebyl schopen instalace programů a zprovoznění konverze dokumentů.“

7. Používáte i zpoplatněné funkce datové schránky, tzn. datový trezor nebo zasílání zpoplatněných datových zpráv?

Odpověď A: „Ne.“

Odpověď B: „Nepoužívám.“

8. Jakým způsobem se do datové schránky přihlašujete?

a) internetový prohlížeč (Internet Explorer, Mozilla Firefox apod.)

b) specifický program nebo aplikace – jaký/á?

Odpověď A: „Mojedatovaschranka.cz.“

Odpověď B: *Bez odpovědi*

3.3.5 Podnikající fyzické osoby – DS na vlastní žádost

1. Plní podle Vás datové schránky svou hlavní úlohu zjednodušení komunikace a proč?

Odpověď A: „Používám je od března 2015, dosud jen pro zasílání daňových přiznání finančnímu úřadu.“

2. Vnímáte datové schránky pozitivně, nebo by Vám naopak vyhovoval způsob komunikace s úřady bez datové schránky?

Odpověď A: „Pokud bych něco od úřadu potřeboval, pokusil bych se to domluvit osobně nebo telefonem. Výpisy sociálního a zdravotního pojištění vyplňuji elektronicky a odevzdávám osobně, jelikož mi hned spočtou nedoplatky. Ani nevím, zda by se přes datovou schránku vůbec daly posílat.“

3. V čem je pro Vás největší přínos datové schránky?

Odpověď A: „Přenos má být zabezpečený, na čemž mi ale moc nesejde. Na rozdíl od běžného mailu mám ale potvrzené, že jsem něco poslal.“

4. Mají podle Vás datové schránky nějaké nedostatky?

Odpověď A: „Nevyhrabu-li jednou o víkendu to nezapamatovatelné uživatelské jméno, dozvím se ho asi nejdříve v pondělí, kdoví jestli.“

5. Setkal/a jste se při používání datové schránky s nějakými problémy? Pokud ano, s jakými a jak často?

Odpověď A: „Měsíčně stránky požadovaly změnu hesla, ale v nastavení to šlo zablokovat.“

6. Mělo by se podle Vás na současném nastavení systému datových schránek něco změnit, popř. zlepšit?

Odpověď A: „Datové stránky mne ničím neotravují, jsem s nimi spokojen.“

7. Používáte i zpoplatněné funkce datové schránky, tzn. datový trezor nebo zasílání zpoplatněných datových zpráv?

Odpověď A: „Ne.“

8. Jakým způsobem se do datové schránky přihlašujete?

a) internetový prohlížeč (Internet Explorer, Mozilla Firefox apod.)

b) specifický program nebo aplikace – jaký/á?..

Odpověď A: „Z elektronického formuláře daňového úřadu, který spouštím většinou z Firefoxu.“

3.3.6 Vyhodnocení rozhovorů s uživateli

Zástupci orgánů veřejné moci hodnotí datové schránky kladně. Pochvalují si zejména rychlost doručení, usnadnění práce (nemusí se vypisovat obálky atd.), jednoznačnost doručení, úsporu za poštovní služby a méně spotřebovaného papíru. Nedostatky datových schránek považují za odstraněné v průběhu času. Jeden respondent si stěžuje, že na úřadě musí být pracovník, který třídí a přeposílá datové zprávy jednotlivým odborům, osobám atd.; pokud by měly zprávy nějaký příznak, podle kterého by bylo možné zasílat zprávy rovnou jednotlivým odborům, bylo by to efektivnější. Jeden respondent si stěžuje, že zpráva je považována za doručenu, když se objeví v datové schránce, takže někteří odesílatelé odesílají zprávy pozdě odpoledne v pátek, aby zkrátily čas na vyřízení úředníkům fakticky o tři dny.

Dotázané právnické osoby vnímají datové schránky obecně pozitivně. Vadí jim ceny datových trezorů a poštovních datových zpráv. Konverzi dokumentů považují za zbytečně složitou, stejně jako obnovování hesla a dobíjení kreditu.

Fyzické osoby, které si zřídily schránku dobrovolně, vidí přínos v rychlosti komunikace a eliminaci chůze na podatelny úřadů či s dopisy na poštu. Oceňují také možnost komunikace prostřednictvím schránek ze zahraničí. Prodloužit by se podle nich mohla doba uchování zpráv. Konverze na poště je příliš nákladná.

Podnikající fyzické osoby, jimž byly datové schránky zřízeny ze zákona, hodnotí kladně, že je s orgány veřejné správy možné takto komunikovat téměř on line, bezplatně a bez složité poštovní administrativy a složitého přezkoumání doručení zásilky adresátovi. Doručování datovou schránkou je daleko efektivnější než poštovní doručování do vlastních rukou, kdy v případě nezastižení adresáta musí adresát jít pro dopis na poštu. Jako problém vidí konverzi dokumentů, která vyžaduje pro laika zbytečně náročnou softwarovou výbavu a schopnosti, a při používání datové schránky

se stává zbytečnou povinnost disponovat elektronickým podpisem, který je mnohdy zbytečně vyžadován, když autenticita datové zprávy se podává již tím, že je odeslána z datové schránky konkrétního odesílatele. Připomínkou ke zlepšení je omezený počet formátů souborů, které lze datovou schránkou zasílat.

Podnikající fyzická osoba, které zákon neukládá povinnost zřídit si datovou schránku, si ji zřídila dobrovolně pouze pro podávání daňového přiznání finančnímu úřadu. Kladně hodnotí, že na rozdíl od běžného mailu má potvrzené, že něco poslala. Stěžuje si na nezapamatovatelné uživatelské jméno a nutnost měnit jedenkrát za měsíc heslo, což ale zjistila, že lze v nastavení deaktivovat.

Pro všechny uživatele, se kterými byly vedeny rozhovory, platí, že vnímají datové schránky pozitivně, schránky jim usnadňují a zefektivňují komunikaci, snižují administrativu a náklady za poštovné. Nikdo z dotázaných však nepoužívá placenou nadstavbu datový trezor a placené poštovní datové zprávy se evidentně také téměř nevyužívají. Z pohledu uživatelů je základní systém efektivní a šetří náklady na poštovní služby.

Závěr

Z pohledu nezaujatého pozorovatele se problematika datových schránek jeví jako poměrně jednoduchá. Při bližším zkoumání se však zjistí, že téma poskytuje mnoho prostoru pro zamyšlení. Při hodnocení systému vyvstávají různě složité otázky a ukazuje se, že ještě stále existuje určité množství detailů, které čekají na to, až se u nich někdo zastaví a bude se jimi na místech příslušných zabývat. Zdá se, že celý projekt datových schránek, patrně z důvodu nečekané složitosti dané zejména širokým spektrem souvisejících oblastí, do kterých zasahuje, stále ještě skýtá prostor pro hledání a nalézání.

Desetileté fungování jakéhokoliv projektu je dostatečně dlouhou dobou pro hodnocení. Výročí deseti let fungování datových schránek k takovému hodnocení samo vybízí. Po takto dlouhé době se dá poohlédnout za přínosy projektu a zároveň je tato doba snad dosti dlouhá na to, aby bylo možno předpokládat, že je systém již prost počátečních chyb a nedodělků.

Autorka práce je toho názoru, že projekt datových schránek se po svém spuštění ukázal být složitějším a komplikovanějším, než si původně jeho tvůrci představovali. Přes poměrně značné problémy, které spuštění systému a vývoj „za pochodu“ provázely, se však projekt za deset let vylepšování dostal do stavu, kdy plně vyhovuje uživatelům a je významným nástrojem při provádění státní správy a při zefektivnění komunikace s orgány veřejné moci.

Při hodnocení ekonomiky systému datových schránek nutně vyvstávají pochybnosti, zda vynaložené finance byly efektivně využity a zda by projekt nešlo uskutečnit i levněji. Vždyť náklady pouze na provoz systému v minulých deseti letech přesáhly šest miliard Kč, přičemž bylo zasláno 715,6 milionů zpráv, z čehož odvozená průměrná cena 8,73 Kč za jednu datovou zprávu, kterou stát zaplatil České poště, se jeví jako příliš vysoká. Stejně tak placené „nadstandardní“ služby datových schránek nejsou patrně příliš šťastně nastaveny, co se cenové politiky týká, což je zřejmě důvodem, že datové trezory jsou využívány zanedbatelným množstvím uživatelů a počet poštovních datových zpráv je oproti celkovému počtu DZ velmi malý. Přes vše výše zmíněné je celkový přínos v úsporách na poštovním a především v úspoře času uživatelů a pracovních sil v administrativě nesporný.

Co se týče problémů, či některých sporných oblastí, které systém datových schránek s větší či menší intenzitou od počátku provázely, část z nich se postupně podařilo vyřešit, ať už se jedná o problematiku spamování datových schránek, velikosti zpráv či bezpečnost. Avšak u části problematických otázek stále ještě zůstává prostor pro zlepšení. I přes velký počet novel zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů se zákonodárcům ještě nepodařilo dostatečně a bez možnosti různých výkladů zakotvit problematiku okamžiku doručení dokumentu orgánu veřejné moci, fikci doručení a fikci podpisu, byť rozsudky soudů v této problematice popsaly právní výklady některých sporných bodů. Pokud by byl zájem zvýšit využívání datového trezoru a poštovních datových zpráv, bylo by třeba zřejmě především snížit jejich ceny. Pro zapojení většího počtu fyzických osob do projektu datových schránek, což se jeví z dlouhodobého hlediska jako žádoucí, by se mělo nejspíše více zapracovat na jeho propagaci a širším osvětlení celé problematiky.

Z odpovědí dotázaných uživatelů datových schránek vyplývá, že vnímají jasný přínos datových schránek, a to především v úspoře času a zefektivnění procesu komunikace státní a nestátní sféry. Jako problematická připadá uživatelům z řad právnických a fyzických osob především konverze dokumentů, což je zřejmě další významná oblast, která by v budoucnu mohla být ještě zefektivněna.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BROM, B. *Spisová a archivní služba ve veřejném a soukromém sektoru – Praktická příručka pro správu dokumentů*. 1. vyd. Praha : Linde Praha a. s., 2013. 320 s. ISBN 978-80-7201-913-7.
2. BUDIŠ, P. *Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi*. Olomouc: ANAG, 2008. 157s. ISBN 978-80-7263-465-1.
3. BUDIŠ, P., HŘEBÍKOVÁ, P. *Datové schránky: fungování, doručování, bezpečnost, návody*. Olomouc : ANAG, 2010. 288 s. ISBN 978-80-7263-617-4.
4. FEREBAUEROVÁ, R., PEKÁREK, O. *Aplikovaná informatika*. České Budějovice : VŠERS, o.p.s, 2014. 151 s. ISBN 978-80-87472-74-3.
5. LAPÁČEK, J. *Jak na datovou schránku a elektronickou komunikaci s úřady*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2012. 197 s. ISBN 978-80-251-3680-5.
6. MATES, P., SMEJKAL V. *E-government v České republice: Právní a technologické aspekty*. 2. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Praha : Leges, 2012. 464 s. ISBN 978-80-87576-36-6.
7. SKULOVÁ, S., PRŮCHA, P., HAVLAN, P. JURNÍKOVÁ, J., KADEČKA, S. *Správní právo procesní*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 428 s. ISBN 978-807-3801-106.
8. SKULOVÁ, S., PRŮCHA, P., HAVLAN, P. JURNÍKOVÁ, J., KADEČKA, S. *Správní právo procesní*. 2. upravené vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 382 s. ISBN 978-80-7380-381-0.
9. SMEJKAL, V. *Datové schránky v právním řádu ČR: zákon č. 300/2008 Sb. o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, s komentářem*. 1 . vyd. Praha : ABF, 2009. 176 s. ISBN 978-80-86284-78-1.
10. SMEJKAL, V., VALÁŠEK, M. A. *Jak na datovou schránku: praktický manuál pro každého*. 1. vyd. Praha : Linde, 2012. 197 s. ISBN 978-808-6131-801.

Elektronické zdroje

1. *Česká pošta se vtírá i do virtuálních schránek. Spamuje je nabídkami* [online]. Praha : Mafra, 2014 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z WWW: <https://www.lidovky.cz/byznys/firmy-a-trhy/ceska-posta-se-vtira-i-do-virtualnich-schranek-spamuje-je-nabidkami.A140304_143526_firmy-trhy_mev>.
2. *Česká pošta spamovala přes datové schránky, rozhodl úřad. Poště hrozí pokuta* [online]. Praha : Internet Info, 2014 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z WWW: <<https://www.podnikatel.cz/clanky/ceska-posta-spamovala-pres-datove-schranky-rozhodl-urad-poste-hrozi-pokuta/>>.
3. *Datové schránky Socio - ekonomická studie 2014* [online]. CEVRO Institut, ICT UNIE, 2014 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <http://www.ictu.cz/fileadmin/user_upload/documents/Pozicni_dokumenty/CEVRO_studie.pdf>.
4. DLUBALOVÁ, K. *Datové schránky po 10 letech: ušetřené miliardy i zásadní nárůst uživatelů* [online]. Praha : MVČR, 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/clanek/datove-schranky-po-10-letech-usetrene-miliardy-i-zasadni-narust-uzivatelu.aspx>>.
5. *Informační systém datových schránek* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2019 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.datoveschranky.info/o-datovych-schrankach/zakladni-informace>>.
6. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Datové schránky 10 let bezproblémového provozu* [online]. PRAHA : MVČR, 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.mvcr.cz/datove-schranky-10-let-bezproblemoveho-provozu>>.
7. NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Kontrolní akce č.12/36. Peněžní prostředky použité na pořízení a provoz systému datových schránek* [online]. Praha : NKÚ, 2013 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.nku.cz/scripts/rka/detail.asp?cisloakce=12/36>>.
8. *O České poště. Základní informace* [online]. Praha : Česká pošta, 2020 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskaposta.cz/o-ceske-poste/profil/zakladni-informace>>.

9. *Ochránkyně upozorňuje na povinnost doručovat do datové schránky* [online]. Brno : Kancelář veřejného ochránce práv, 2015 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2015/ochrankyne-upozornuje-na-povinnost-dorucovat-do-datove-schranky/>>.
10. PETERKA, J. *Datové schránky byly pro Českou poštu velmi lukrativním byznysem* [online]. Praha : Internet Info, 2013 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-byly-pro-ceskou-postu-velmi-lukrativnim-byznysem/>>.
11. PETERKA, J. *Datové schránky: s Českou poštou i v dalších letech. Kolik to bude stát?* [online]. Praha : Internet Info, 2017 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-s-ceskou-postou-i-v-dalsich-letech-kolik-to-bude-stat/>>.
12. PETERKA, J. *Datovým schránkám je 10 let, jejich provoz přišel na 6 miliard* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datovym-schrankam-je-10-let-jejich-provoz-prisel-na-6-miliard/>>.
13. PETERKA, J. *Spam v datových schránkách: ÚOOÚ bude přeci jen šetřit postup České pošty* [online]. Praha : Internet Info, 2013 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/spam-v-datovych-schrankach-uouu-bude-precijen-setrit-postup-ceske-posty/>>.
14. PETERKA, J. *Změny v datových schránkách: konec doplňku 602XML Filler i „slabší“ certifikát* [online]. Praha : Internet Info, 2012 [cit. 2020-01-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/zmeny-v-datovych-schrankach-konec-doplнку-602xml-filler-i-slabsi-certifikat/>>.
15. *Poštovní datová zpráva* [online]. Praha : Ministerstvo vnitra, 2019 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.datoveschranky.info/aditivni-sluzby/postovni-datova-zprava>>.
16. PPF. *Naše společnosti* [online]. Praha : PPF Group, 2020 [cit. 2020-01-12]. Dostupné z WWW: <<https://www.ppf.eu/cs/odvetvi>>.
17. PRŮŠA, J. *Datové schránky zvýší velikost zpráv na dvojnásobek. Kvůli kontrolním hlášením* [online]. Praha : Internet Info, 2015 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-zvysi-velikost-na-dvojnásobek-kvuli-kontrolnim-hlasenim/>>.

18. *Služby České pošty. Datový trezor* [online]. Praha : Česká pošta, 2020 [cit. 2020-01-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplncove-sluzby-k-datovym-schrankam/datovy-trezor>>.
19. *Služby České pošty. Poštovní datová zpráva* [online]. Praha : Česká pošta, 2020 [cit. 2020-01-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.ceskaposta.cz/sluzby/egovernment/doplncove-sluzby-k-datovym-schrankam/postovni-datova-zprava>>.
20. ŠVANDELÍKOVÁ, K. *Fikce doručení do datové schránky* [online]. Ostrava : Atlas consulting, 2018 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/h-fikce-doruceni-do-datove-schranky>>.
21. VALÁŠEK, M. *Sedm hříchů datových schránek* [online]. Praha : Internet Info, 2009 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/sedm-hrichu-datovych-schranek/>>.
22. VEJVODOVÁ, A. *Datových schránek je v Česku už milion, úřady je ale ignorují a zapomínají do nich doručovat. Lidé se kvůli tomu i soudí* [online]. Praha : Economia, 2019 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://ekonom.ihned.cz/c1-66477830-datovych-schranek-je-uz-v-cesku-milion-urady-je-ale-ignoruji>>.
23. WOLF, K. *Soud vyhověl Pirátům, Česká pošta musí zveřejnit audit datových schránek* [online]. Praha : Internet Info, 2019 [cit. 2020-01-28]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/aktuality/soud-vyhovel-piratum-ceska-posta-musi-zverejnit-audit-datovych-schranek/>>.
24. ZANDL, P. *Datové schránky, revoluce státní správy a zoufalí pičmundíci* [online]. Praha : Internet Info, 2011 [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<https://www.lupa.cz/clanky/datove-schranky-revoluce-statni-spravy-a-zoufali-picmundici/>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. ÚSTAVNÍ SOUD. Nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4717/12 [ze dne 19. února 2013] [online] [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-4717-12>>.
2. ČESKO. NEJVYŠŠÍ SPRÁVNÍ SOUD. Usnesení Nejvyššího správního soudu s číslem jednacím 8 As 89/2011 - 31 [ze dne 17. února 2012] [online] [cit. 2020-01-23]. Dostupné z WWW: <http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/0089_8As__110_20120306041133_prevedeno.pdf>.
3. ČESKO. Zákon č. 500 ze dne 24. června 2004 správní řád. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-500>>.
4. ČESKO. Zákon č. 480 ze dne 29. července 2004 o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-480>>.
5. ČESKO. Zákon č. 300 ze dne 17. července 2008 o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-300>>.
6. ČESKO. Zákon č. 190 ze dne 28. května 2009, kterým se mění zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In *Sbírka zákonů České republiky*, aktuální znění k 1. 1. 2020 [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-190>>.

Ostatní zdroje

1. KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. Datové schránky tři roky poté: praktické zkušenosti s jejich používáním. *Bulletin advokacie*. 2012, č. 5, 82 s. ISSN 1210-6348.

2. LAŠTŮVKOVÁ, J. *Provoz datových schránek*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Mendelova univerzita, Provozně ekonomická fakulta. Vedoucí práce : JUDr. Hana Kelblová, Ph.D.

Seznam zkratek

ČP	Česká pošta
DS	datová schránka
DZ	datová zpráva
FO	fyzická osoba
FÚ	Finanční úřad
ID	identification, identifikace
ISDS	informační systém datových schránek
ISVS	informační systém veřejné správy
KIVS/CMS	komunikační infrastruktura veřejné správy a centrální místo služeb
MB	mega bite
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OSŘ	občanský soudní řád
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OVM	orgán veřejné moci
PDZ	poštovní datová zpráva
PO	právnícká osoba
PR	public relations
s. p.	státní podnik
SŘ	správní řád
SŘS (s. ř. s)	soudní řád správní
TŘ	trestní řád
ÚOOÚ	Úřad pro ochranu osobních údajů

Seznam tabulek a grafů

Tab. 1: Náklady na provoz, počet zpráv, průměrná cena za zprávu 2009 – 2012	21
Tab. 2: Cena datové zprávy placená státem České pošty, s. p. 2018 - 2022.....	22
Tab. 3: Cena paušálu placená státem České pošty, s. p. 2018 - 2022	22
Tab. 4: Zisk České pošty, s. p. 2009 - 2012	24
Tab. 5: Ceny za využívání datového trezoru v roce 2019 a 2010.....	34
Tab. 6: Ceny poštovní datové zprávy 2019.....	35
Graf 1: Vývoj počtu aktivních datových trezorů 2009 - 2019	34